

Straffrättsliga frågor

Sammanfattning

I detta ärende behandlar utskottet motionsyrkanden rörande olika straffrättsliga frågor som väckts under den allmänna motionstiden åren 2002 och 2003. De behandlade yrkandena tar framför allt upp frågor om brott och påföljder för brott, t.ex. upplopp, brott mot homosexuella och andra särskilt utsatta personer, misshandel av barn, rattfylleri, ett reformerat påföljdssystem, påföljderna för psykiskt störda lagöverträdare och livstidsstraffet.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Utskottet hänvisar härvid bl.a. till att gällande regelverk är ändamålsenliga samt till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I ärendet finns 25 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Utskottets överväganden.....	8
Frågor om brott.....	8
Brott mot demokratin m.m.....	8
Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl.....	10
Övergripping i rättssak.....	12
Misshandel mot barn m.m.....	12
Rån.....	14
Borgenärsbrott.....	14
Skadegörelse m.m.....	15
Djurplågeri.....	16
Ekologiskt nödvärn och samvetsvägran.....	17
Underlåtenhet att bistå nödställd.....	17
Rattfylleri m.m.....	18
Olovlig körning.....	19
Narkotikabrott.....	20
Brott mot knivförbudslagen.....	21
Preskription.....	21
Frågor om straff.....	23
Ett reformerat straffsystem m.m.....	23
Halvtidsfrigivning för förstagångsförbrytare.....	24
Strafflindring.....	25
Psyiskt störda lagöverträdare.....	25
Livstidsstraffet.....	27
Icke frihetsberövande påföljder.....	28
Straffrättsligt samarbete inom EU m.m.....	30
Reservationer.....	32
1. Brott mot demokratin m.m., punkt 1 (m, fp, kd, c).....	32
2. Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl., punkt 2 (m).....	33
3. Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl., punkt 2 (fp, c).....	33
4. Hedersbrott, punkt 3 (fp, c).....	34
5. Misshandel mot barn m.m., punkt 5 (kd, c).....	34
6. Borgenärsbrott, punkt 7 (m).....	35
7. Skadegörelse m.m., punkt 8 (m, fp, c).....	36
8. Ekologiskt nödvärn och samvetsvägran, punkt 10 (mp).....	36
9. Rattfylleri m.m., punkt 12 (m, fp, kd, c).....	37
10. Narkotikabrott, punkt 14 (m).....	38
11. Narkotikabrott, punkt 14 (fp, c).....	38
12. Åtalspreskription, punkt 16 (kd).....	39
13. Åtalspreskription, punkt 16 (mp).....	40
14. Påföljdspreskription, punkt 17 (m, fp, c).....	40
15. Ett reformerat straffsystem m.m., punkt 18 (m).....	41
16. Ett reformerat straffsystem m.m., punkt 18 (fp).....	42
17. Ett reformerat straffsystem m.m., punkt 18 (c).....	43
18. Halvtidsfrigivning för förstagångsförbrytare, punkt 19 (v).....	43

19. Strafflindring, punkt 20 (fp, c).....	44
20. Psykiskt störda lagöverträdare, punkt 21 (fp, kd, c).....	44
21. Livstidsstraffet, punkt 22 (fp, kd, v, mp).....	45
22. Icke frihetsberövande påföljder, punkt 23 (fp).....	46
23. Icke frihetsberövande påföljder, punkt 23 (kd).....	47
24. Straffrättsligt samarbete inom EU m.m., punkt 24 (fp).....	47
25. Straffrättsligt samarbete inom EU m.m., punkt 24 (kd).....	48
Särskilda yttranden.....	49
1. Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl., punkt 2 (v, mp).....	49
2. Åtalspreskription, punkt 16 (m, fp, c).....	49
3. Livstidsstraffet, punkt 22 (c).....	50
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002.....	51
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003.....	51

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Brott mot demokratin m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju243, 2003/04:Ju292 yrkandena 27 och 28 och 2003/04:Ju362.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. **Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl.**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju356 yrkandena 1 och 3–5, 2003/04:Ju391 yrkande 8, 2003/04:Ju414, 2003/04:Ju415, 2003/04:L350 yrkande 12 och 2003/04:So568 yrkande 15.

Reservation 2 (m)

Reservation 3 (fp, c)

3. **Hedersbrott**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju356 yrkande 9 och 2003/04:Ju479 yrkande 5.

Reservation 4 (fp, c)

4. **Övergrepp i rättssak**

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ju348 yrkande 6.

5. **Misshandel mot barn m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju349 yrkandena 4 och 5, 2003/04:Ju451 yrkande 5 och 2003/04:Ub271 yrkande 20.

Reservation 5 (kd, c)

6. **Rån**

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ju218 yrkande 2.

7. **Borgenärsbrott**

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ju227.

Reservation 6 (m)

8. **Skadegörelse m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju270, 2003/04:Ju315 yrkandena 1 och 2, 2003/04:Ju331 och 2003/04:MJ403 yrkande 2.

Reservation 7 (m, fp, c)

9. **Djurplågeri**

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju209 och 2003/04:Ju455.

10. Ekologiskt nödvärn och samvetsvägran

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ju275 yrkandena 1 och 2.

Reservation 8 (mp)

11. Underlåtenhet att bistå nödställd

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ju206.

12. Rattfylleri m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju222, 2003/04:Ju254, 2003/04:Ju258, 2003/04:Ju281 yrkandena 1 och 2, 2003/04:Ju306, 2003/04:Ju349 yrkande 16 och 2003/04:So345 yrkande 20.

Reservation 9 (m, fp, kd, c)

13. Olovlig körning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju213 och 2003/04:Ju385.

14. Narkotikabrott

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju224 och 2003/04:So414 yrkandena 7 och 8.

Reservation 10 (m)

Reservation 11 (fp, c)

15. Brott mot knivförbudslagen

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ju307.

16. Åtalspreskription

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju232, 2003/04:Ju343, 2003/04:Ju401, 2003/04:Ju411 yrkande 8 och 2003/04:Ju430.

Reservation 12 (kd)

Reservation 13 (mp)

17. Påföljdspreskription

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ju246.

Reservation 14 (m, fp, c)

18. Ett reformerat straffsystem m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju247, 2003/04:Ju292 yrkandena 1, 10 och 15–17, 2003/04:Ju349 yrkandena 13 och 14, 2003/04:Ju370 yrkandena 2 och 3, 2003/04:Ju391 yrkandena 4 och 5 och 2003/04:Ju425 yrkande 11 i denna del.

Reservation 15 (m)

Reservation 16 (fp)

Reservation 17 (c)

19. Halvtidsfrigivning för förstagångsförbrytare

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju357 yrkande 6 och 2003/04:Ju434.

Reservation 18 (v)

20. Strafflindring

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ju349 yrkande 15.

Reservation 19 (fp, c)

21. Psykiskt störda lagöverträdare

Riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju330 yrkandena 1 och 2, 2002/03:Ju356, 2003/04:Ju316 yrkande 6, 2003/04:Ju387, 2003/04:Ju449 yrkandena 1, 2 och 4, 2003/04:So342 yrkandena 1 och 10, 2003/04:So502 yrkande 10 och 2003/04:So570 yrkande 2.

Reservation 20 (fp, kd, c)

22. Livstidsstraffet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju349 yrkande 12, 2003/04:Ju357 yrkande 12, 2003/04:Ju371, 2003/04:Ju403, 2003/04:Ju416 yrkande 13 och 2003/04:Ju425 yrkande 11 i denna del.

Reservation 21 (fp, kd, v, mp)

23. Icke frihetsberövande påföljder

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju416 yrkande 25, 2003/04:Ju425 yrkande 10, 2003/04:Ju464 och 2003/04:T338.

Reservation 22 (fp)

Reservation 23 (kd)

24. Straffrättsligt samarbete inom EU m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:K416 yrkande 27, 2003/04:Ju409 yrkande 3 och 2003/04:Ju446 yrkande 1.

Reservation 24 (fp)

Reservation 25 (kd)

Stockholm den 16 mars 2004

På justitieutskottets vägnar

Johan Pehrson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Pehrson (fp), Susanne Eberstein (s), Alice Åström (v), Margareta Sandgren (s), Beatrice Ask (m), Lennart Nilsson (s), Helena Zakariasén (s), Ragnwi Marcelind (kd), Elisebeht Markström (s), Yilmaz Kerimo (s), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Joe Frans (s), Leif Björnlod (mp), Kerstin Andersson (s) och Hillevi Engström (m).

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

I detta ärende behandlar utskottet ett antal motioner som väckts under den allmänna motionstiden åren 2002 och 2003. Motionerna rör i huvudsak frågor om brott och påföljder för brott. Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden. Utskottet hänvisar härvid bl.a. till att gällande regelverk är ändamålsenliga samt till pågående utrednings- och beredningsarbete.

Jämför reservationerna 1–25 och de särskilda yttrandena 1–3.

Frågor om brott

Brott mot demokratin m.m.

Ett antal motioner tar upp frågor om brott som på olika sätt utgör angrepp mot demokratin och det öppna samhället. I motion 2003/04:Ju243 (kd) begärs att s.k. flaggbränning skall kriminaliseras. I motion 2003/04:Ju292 (m) begärs att en utredning skall tillsättas med uppdrag att se över om en särskild straffskärpningsgrund bör införas i 29 kap. 2 § brottsbalken då fråga är om brott som hotar demokratiska värden eller grundläggande fri- och rättigheter. I samma motion begärs också att en utredning skall tillsättas för att se över bestämmelserna i brottsbalken rörande upplopp och våldsamt upplopp. Motionärerna anser att dessa bestämmelser är ålderdomliga och dåligt anpassade till dagens förhållanden. Slutligen begärs i motion 2003/04:Ju362 (c) en utredning av hur skyddet för enskildas yttrandefrihet kan stärkas genom t.ex. hårdare straff för dem som genom våld eller hot saboterar demonstrationer och manifestationer.

I 16 kap. 1 § brottsbalken förordnas att om en folksamling stör allmän ordning genom att ådagalägga uppsåt att med förenat våld sätta sig upp mot myndighet eller eljest framtvunga eller hindra viss åtgärd och skingrar den sig ej på myndighets befallning, dömes för *upplopp*, anstiftare och anförare till fängelse i högst fyra år och annan deltagare i folksamlingens förehavande till böter eller fängelse i högst två år. Om folksamlingen skingrar sig på myndighets befallning, dömes anstiftare och anförare för upplopp till böter eller fängelse i högst två år. Har folksamlingen gått till förenat våld å person eller egendom, dömes enligt 16 kap. 2 § samma balk, vare sig myndighet var tillstädes eller ej, för *våldsamt upplopp*, anstiftare och anförare till fängelse i högst tio år och annan deltagare i folksamlingens förehavande till böter eller fängelse i högst fyra år.

Lagrummen är i princip likalydande med de äldre bestämmelserna i 11 kap. 1 och 2 §§ 1864 års strafflag i 1948 års lydelse. Motiven till nuvarande bestämmelser finns främst i proposition 1962:10 och proposition 1948:144.

I 16 kap. 7 § brottsbalken fanns tidigare en bestämmelse som innebar att den som offentligen skymfat Sveriges flagga eller vapen eller annat rikets tecken kunde dömas för skymfande av rikssymbol till böter eller fängelse i högst sex månader. För skymfande av utländsk rikssymbol fanns en motsvarande straffbestämmelse i 19 kap. 10 § samma balk. De nämnda straffbuden upphävdes den 1 juli 1970 (prop. 1970:12, första lagutskottets utlåtande nr 47, SFS 1970:225). Utskottet konstaterade i det betänkandet att bestämmelsen om straff för skymfande av utländsk rikssymbol infördes i början av andra världskriget med hänsyn till riskerna för att rikets vänskapliga förbindelser med främmande makt skulle störas och att straffskyddet för svensk rikssymbol därefter infördes främst som en konsekvensändring. Utskottet fann att straffbestämmelserna inte längre var behövliga. I sammanhanget underströk utskottet att t.ex. flaggbränning fortfarande kunde vara straffbart såsom förgelseväckande beteende eller skadegörelse (s. 50).

Utskottet har vid olika tillfällen behandlat motioner med liknande innehåll som de nu aktuella. Under riksmötet 1993/94 prövade utskottet frågan om att förbjuda flaggbränning (bet. 1993/94:JuU19 s. 39). Utskottet fann då inte skäl att återinföra den utmönstrade straffbestämmelsen. Frågan om en översyn av bestämmelserna i 16 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken prövades under förra riksmötet (bet. 2002/03:JuU10 s. 7 f). Utskottet höll då med om att bestämmelserna om upplopp och våldsamt upplopp inte är någon modern lagstiftning. Mot bakgrund bl.a. av händelserna i samband med EU-toppmötet i Göteborg år 2001 utgick utskottet dock från att regeringen kommer att se över bestämmelserna och tillämpningen av dessa.

Enligt vad utskottet har inhämtat pågår det för närvarande diskussioner om att se över bestämmelserna om upplopp och våldsamt upplopp inom Justitiedepartementet. Departementet avvaktar emellertid beredningen av den s.k. Göteborgskommitténs betänkande Göteborg 2001 (SOU 2002:122), då man anser att lagstiftningsarbetet med ett maskeringsförbud är av betydelse för en framtida översyn av bestämmelserna om upplopp och våldsamt upplopp. En proposition med förslag om maskeringsförbud är planerad att överlämnas till riksdagen under våren 2004.

I sammanhanget kan nämnas att Göteborgskommittén även har övervägt om polislagens regler om avvisning, avlägsnande och tillfälliga omhändertaganden samt andra åtgärder som kan vidtas vid allvarliga ordningsstörningar är ändamålsenligt utformade. Göteborgskommittén har i dessa delar inte funnit skäl att föreslå några ändringar (SOU 2002:122 s. 756 f).

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning att behov saknas av att återinföra en särskild bestämmelse om flaggbränning i brottsbalken. I fråga om bestämmelserna om upplopp och våldsamt upplopp kan det konstateras att diskussioner pågår inom Justitiedepartementet om att se över dessa. Utskottet

är mot den bakgrunden inte berett att nu ta något initiativ i frågan. Utskottet är inte heller berett att förorda att en utredning skall tillsättas för att se över om en särskild straffskärpningsgrund bör införas i 29 kap. 2 § brottsbalken då fråga är om brott som hotar demokratiska värden eller om skyddet för enskildas yttrandefrihet på annat sätt bör förstärkas. Såvitt utskottet kan bedöma ger nuvarande lagstiftning ett tillfredsställande skydd för enskildas grundläggande fri- och rättigheter. Sammantaget innebär det anförda att utskottet avstyrker bifall till motionerna 2003/04:Ju243 och 2003/04:Ju362 samt motion 2003/04:Ju292 i nu behandlade delar.

Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl.

Flera motioner rör frågor om brott mot och diskriminering av personer på grund av deras sexuella läggning eller sexuella identitet m.m.

I motion 2003/04:Ju356 (v, s, fp, c, mp) begärs att förbudet i 16 kap. 9 § brottsbalken mot olaga diskriminering utvidgas till att även omfatta sexuell läggning och könsidentitet. Motionärerna begär också att bestämmelsen om hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § samma balk skall omfatta den som hotar eller uttrycker missaktning för en grupp av personer med anspelning på deras könsidentitet. Vidare framhålls i motionen att det bör särskilt uppmärksammas att det hedersrelaterade våldet även vänder sig mot homo- och bisexuella samt transpersoner. Slutligen begär motionärerna att bestämmelsen om åtal i 5 kap. 5 § 4 brottsbalken skall utvidgas till att omfatta förolämpning med anspelning på någons sexuella läggning eller könsidentitet. I motion 2003/04:L350 (c) framhålls vikten av att rättsväsendet tar brott mot homo- och bisexuella samt transpersoner på stort allvar. Liknande synpunkter framhålls också i motion 2003/04:So568 (mp). Motionärerna bakom denna motion begär att regeringen skall tillsätta en utredning med uppdrag att ta fram en särskild handlingsplan mot hatbrott och homofobi.

I några motioner framställs önskemål om förändringar i straffskärpningsregeln i 29 kap. 2 § 7 brottsbalken. I motion 2003/04:Ju356 (v, s, fp, c, mp) begärs att det skall ses som en försvarande omständighet om syftet med brottet är att kränka en person på grund av dennes könsidentitet. I motionerna 2003/04:Ju414 och 2003/04:Ju415 (båda s) begärs en översyn av bestämmelsen i syfte att ändra denna så att brott med homofobiska respektive sexistiska motiv skall betraktas som lika allvarliga som brott med rasistiska motiv. Slutligen begärs i motion 2003/04:Ju479 (fp) att en utredning skall tillsättas med uppdrag att se över möjligheterna att införa hedersmotiv som en försvarande omständighet.

I motion 2003/04:Ju391 (m) begärs att brottet förolämpning skall falla under allmänt åtal.

Utskottet har vid ett stort antal tillfällen prövat motioner med samma eller liknande innehåll som de nu aktuella, senast under riksmötet 2002/03. En utförlig redovisning för gällande lag och utskottets tidigare ställningstaganden i frågorna finns i utskottets betänkande 2002/03:JuU10 s. 9 f.

Utskottet föreslog sammanfattningsvis att samtliga motionsyrkanden skulle avslås. Utskottet hänvisade därvid bl.a. till att regeringen tillkallat en parlamentarisk kommitté med uppdrag att bl.a. överväga en gemensam lagstiftning mot diskriminering som omfattar alla eller flertalet diskrimineringsgrunder och samhällsområden och att detta arbete inte borde föregripas. Vidare ansåg utskottet att åtalsbestämmelserna i 5 kap. 5 § brottsbalken var ändamålsenligt utformade. Enligt utskottets mening fanns det inte då anledning för riksdagen att ta några ytterligare initiativ.

Som utskottet framhöll har regeringen tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté som skall överväga vissa av de frågor som berörs i de ovan angivna motionerna (dir. 2002:11). Kommittén, som antagit namnet Diskrimineringskommittén, skall bl.a. överväga om det finns skäl att ersätta straffbestämmelsen om olaga diskriminering i 16 kap. 9 § brottsbalken med någon annan typ av reglering. Kommittén skall också kartlägga och analysera behovet av och formerna för en reglering av ett förbud mot diskriminering av s.k. transpersoner. Kommittén skall därvid belysa fördelar och problem med att införa en sådan reglering. Den skall vidare ta ställning till vilken personkrets som skall omfattas av ett eventuellt förbud och hur ett sådant förbud lämpligen kan avgränsas och sanktioneras, samt hur det skall förhålla sig till förbudet mot könsdiskriminering. Kommittén skall i sammanhanget även överväga om någon myndighet skall ha till uppgift att särskilt ta till vara transpersoners rättigheter och om en eventuell lagstiftning mot diskriminering av transpersoner skall ingå i en gemensam diskrimineringslagstiftning. Förslag till författningsändringar och andra åtgärder som uppdraget kan ge anledning till skall lämnas. Kommittén skall, enligt tilläggsdirektiv utfärdade i maj 2003 (dir. 2003:69), redovisa sitt uppdrag till regeringen senast den 1 juli 2005.

I sammanhanget kan nämnas att det inom rättsväsendet pågår förebyggande arbete mot brott med bl.a. rasistiska eller homofobiska inslag samt olaga diskriminering. Rikspolisstyrelsen har t.ex. i samarbete med Riksåklagaren anordnat konferenser om bl.a. islam, homofobi och brottsoffer, Internet och hatbrott samt hets mot folkgrupp. Vidare har i samverkan med Säkerhetspolisen, Riksåklagaren och Justitiekanslern ett material tagits fram för att sprida kunskap om hatbrotten till kontaktpersoner och samordnare (prop. 2003/04:1 utg. omr. 4 s. 46).

Utskottet delar motionärernas uppfattning att förtryck, våld och diskriminering som riktar sig mot någon på grund av dennes sexuella läggning, könsidentitet eller kön måste tas på stort allvar. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen tillkallat en parlamentarisk kommitté med uppdrag bl.a. att se över bestämmelsen om olaga diskriminering samt kartlägga och analysera behovet av och formerna för en reglering av ett förbud mot diskriminering av s.k. transpersoner. Detta arbete bör inte föregripas. Utskottet noterar också med tillfredsställelse att frågan om att motverka brott med bl.a. homofobiska inslag prioriterats inom rättsväsendet under senare år och att arbete med sådan inriktning pågår på flera håll inom rättsväsendet. Mot den bakgrunden finns det enligt utskottets mening inte anledning för

riksdagen att för närvarande ta några ytterligare initiativ i dessa frågor. Motionerna 2003/04:Ju414 och 2003/04:Ju415 samt motionerna 2003/04:Ju356, 2003/04:Ju479, 2003/04:L350 och 2003/04:So568 i här behandlade delar bör därför avslås.

Vad gäller motionsönskemålen rörande åtsalsbestämmelsen i 5 kap. 5 § brottsbalken anser utskottet, i likhet med tidigare år, att gällande bestämmelser är ändamålsenligt utformade. Motion 2003/04:Ju391 i här behandlad del bör därför avslås.

Övergrepp i rättssak

I motion 2003/04:Ju348 (c) begärs att ytterligare åtgärder skall vidtas för att förhindra övergrepp i rättssak.

Enligt 17 kap. 10 § brottsbalken skall den som med våld eller hot om våld angriper någon för att denne gjort anmälan, fört talan, avlagt vittnesmål eller annars vid förhör avgett utsaga hos en domstol eller annan myndighet eller för att hindra någon från en sådan åtgärd dömas för övergrepp i rättssak till fängelse i högst fyra år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Detsamma skall gälla, om man med någon annan gärning, som medför lidande, skada eller olägenhet, eller med hot om en sådan gärning angriper någon för att denne avlagt vittnesmål eller annars avgett utsaga vid förhör hos en myndighet eller för att hindra honom från att avge en sådan utsaga. Är brottet grovt döms till fängelse lägst två och högst åtta år.

Straffstadgandet erhöll sin nuvarande avfattning genom lagstiftning år 2002 (prop. 2001/02:59 delvis, bet. JuU12, rskr. 164). Utskottet konstaterade då med tillfredsställelse att regeringen lagt fram ett förslag i enlighet med vad utskottet tidigare uttalat.

Utskottet delar i och för sig motionärernas uppfattning att det är viktigt att målsägande och vittnen vågar framträda inför domstol. Bestämmelserna om övergrepp i rättssak har emellertid nyligen ändrats. Enligt utskottet har den nya lydelsen givits en ändamålsenlig utformning. Motion 2003/04:Ju348 i här behandlad del bör därför avslås.

Misshandel mot barn m.m.

I motion 2003/04:Ju349 (c) begärs att ett särskilt barnmisshandelsbrott införs i brottsbalken. En liknande inriktning har motion 2003/04:Ju451 (kd) där motionärerna önskar se en höjning av minimistraffet för grov barnmisshandel.

I motion 2003/04:Ub271 (mp) begärs att ett särskilt mobbningsbrott införs i brottsbalken. Enligt motionärerna är det viktigt att det av lagstiftningen framgår att mobbning är en fysisk eller psykisk misshandel som begås i syfte att bryta ned en annan människa.

Utskottet har tidigare prövat frågor om misshandel av barn, senast i samband med beredningen av regeringens proposition 2002/03:53 Stärkt skydd för barn i utsatta situationer (yttr. 2002/03:JuU1y s. 4 f).

I propositionen tog regeringen, i likhet med Kommittén mot barnmisshandel, ställning mot att införa ett särskilt barnmisshandelsbrott. Regeringen föreslog däremot en ny straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § brottsbalken som skulle omfatta fall där brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person.

Utskottet gjorde i sammanhanget följande överväganden. Enligt utskottet är det inte svårt att känna sympati för motionärernas önskemål. Misshandel av barn hör till de allra grövsta brotten och det finns rättspolitiska skäl som talar för att dessa brott borde ha en särskild brottsrubricering. Det finns emellertid en rad komplikationer av lagstiftningsteknisk natur som utskottet för närvarande inte har underlag att bedöma om de går att lösa. Utskottet vill ändå nämna några. Enligt barnkonventionen är ett barn en person under 18 år. Vid en särreglering måste ställning tas till om regleringen skall omfatta alla barn eller barn under en viss lägre ålder. En annan fråga är hur lagstiftaren vid en särreglering skall förhålla sig till fall där offer och gärningsman är relativt jämnåriga. Det finns risk att gränsdragningsproblem skapas. Lagstiftaren måste också fråga sig om det är lämpligt att införa ytterligare brott där vad gärningsmannen känt till eller bort misstänka om offrets ålder är avgörande vid bedömningen av gärningen (jfr. sexuellt utnyttjande av underårig i 6 kap. 4 § brottsbalken och 6 kap. 11 § samma balk). Kommittén mot barnmisshandel nämner särskilt frågan hur lagstiftaren bör ställa sig till andra brott som kränker barns integritet, t.ex. olaga hot – ställning måste tas till om sådana brott i sådana fall också bör särregleras. Problemen är med andra ord många, och enkla lösningar finns knappast. Regeringen avser dock att fortsätta arbetet med hithörande frågor i syfte att analysera om det finns möjligheter att ytterligare förstärka barns skydd mot våld i hemmet. I avvaktan på resultatet av ytterligare analyser anser utskottet att den väg regeringen i denna proposition anvisar framstår som framkomlig. Genom införande av en ny straffskärpningsgrund, som särskilt tar sikte på barns trygghet och tillit i förhållande till närstående vuxna, betonas ytterligare det utomordentligt allvarliga i att vuxna familjemedlemmar förgriper sig på barn i familjen, och ytterligare möjligheter till straffskärpning öppnar sig.

Såsom utskottet tidigare framhållit är det inte svårt att känna sympati för motionärernas önskemål om att misshandel av barn bör ges en särskild brottsrubricering. Det är inte heller svårt att känna sympati för önskemålet om att höja straffen för grova fall av misshandel av barn. Utskottet har emellertid nyligen tagit ställning till liknande yrkanden. Utskottet är inte nu berett att frångå då gjorda ställningstaganden. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 2003/04:Ju349 och 2003/04:Ju451 i här behandlade delar.

Utskottet är inte heller berett att föreslå att mobbning införs som ett särskilt brott i brottsbalken. Flertalet av de handlanden som kan föras in under begreppet mobbning är redan i dag straffbelagda såsom t.ex. misshandel, ofredande och förolämpning. Även psykiskt våld faller i viss mån in under dessa straffbestämmelser. Att söka straffbelägga psykiskt våld i större ut-

sträckning än vad som i dag är fallet skulle medföra påtagliga svårigheter i fråga om att avgränsa det straffbara området. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 2003/04:Ub271 i här behandlad del.

Rån

I motion 2003/04:Ju218 (c) framhålls att rån begångna medelst ett vapen eller en vapenattrapp alltid skall vara att bedöma som grovt rån.

Den som stjälar medelst våld å person eller medelst hot som innebär trängande fara eller för den hotade framstår som trängande fara, döms enligt 8 kap. 5 § brottsbalken för rån. Påföljden är fängelse i lägst ett och högst sex år. Är brottet grovt döms enligt 6 § samma kapitel för grovt rån till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om våldet varit livsfarligt eller om gärningsmannen tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller om han eljest visat synnerlig råhet eller på ett hänsynslöst sätt utnyttjat den rånades skyddslösa ställning.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen tagit ställning till liknande motionsyrkanden som det nu aktuella, senast vid riksmötet 2000/01 (bet. 2000/01:JuU14 s. 22 f). Utskottet vidhöll då tidigare gjorda uttalanden som i huvudsak gick ut på att straffskalan för rån och grovt rån väl återspeglar hur allvarligt lagstiftaren ser på denna typ av brottslighet och att brott som förövas med vapen eller vapenattrapper ofta bedöms som grova av domstolarna. När det gäller rekvisiten för grovt rån har utskottet konstaterat att dessa ger utrymme för att beakta sådana omständigheter som gärningens farlighet och hänsynslöshet samt de effekter i form av skada, psykiska besvär och annat obehag som gärningen medför för den enskilde. Utskottet har inte kunnat se att det härutöver behövs en reglering som tar sikte på vilken typ av redskap som kommit till användning vid gärningens genomförande.

Utskottet vidhåller sina tidigare gjorda uttalanden och föreslår att riksdagen avslår motion 2003/04:Ju218 i här behandlad del.

Borgenärsbrott

I motion 2003/04:Ju227 (m) begärs en översyn av 11 kap. brottsbalken om brott mot borgenärer m.m.

I början av 1980-talet gjordes en översyn av 11 kap. brottsbalken som resulterade i ett stort antal lagändringar, bl.a. togs det s.k. effektkravet bort i fråga om brotten oredlighet och värdslöshet mot borgenärer. Kriminaliseringen knöts i stället till att handlandet sker i ett visst ekonomiskt läge. Det huvudsakliga motivet för ändringarna var att underlätta brottsutredningen (Ds Ju 1983:17, prop. 1985/86:30, bet. 12, rskr. 66). Därefter har enstaka ändringar gjorts i det aktuella kapitlet, bl.a. i samband med att skuldsaneringslagen (1994:334) respektive den nya bokföringslagen (1999:1078) infördes.

I mitten av 1990-talet gjordes en ny översyn av 11 kap. brottsbalken. Översynen resulterade i betänkandet Borgenärsbrotten – en översyn av 11 kap. brottsbalken (SOU 1996:30). Som ett led i beredningen av detta be-

tänkande uppdrog Justitiedepartementet åt en särskild utredare att se över bl.a. bokföringsbrottet. Uppdraget resulterade i departementspromemorian Bokföringsbrott och brott mot borgenärer (Ds 2002:57) som överlämnades till justitieministern i november 2002. Enligt vad utskottet har inhämtat bereds promemorian för närvarande inom Justitiedepartementet.

Utskottet konstaterar att en översyn av 11 kap. brottsbalken har företagits och att de förslag till ändringar som lämnats i anledning av översynen bereds inom Justitiedepartementet. Detta arbete bör inte föregripas. Utskottet föreslår att motion 2003/04:Ju227 avslås.

Skadegörelse m.m.

I ett antal motioner berörs enskilda intressens skydd mot skadegörelse och liknande brottsliga angrepp, bl.a. begärs i flera motioner insatser för att öka skyddet för uppfödare som utsätts för brott av s.k. djurrättsaktivister. I motionerna 2003/04:Ju315 och 2003/04:MJ403 (båda m) begärs att straffen för brott mot näringsidkare inom bl.a. pälsdjursnäringen skärps, och i motion 2003/04:Ju331 (c) begärs att en utredning tillsätts med uppdrag att se över hur skyddet för pälsdjursfarmare och deras familjer kan förbättras.

I motion 2003/04:Ju270 (s) begärs en reglering i brottsbalken för att skydda Gotlands raukar mot åverkan.

Brott med djurrättsliga motiv, t.ex. mot näringsidkare inom pälsdjursnäringen, ökade kraftigt under år 2002. Under detta år anmäldes 244 brott med koppling till djurrättsaktivister jämfört med 105 brott år 2001. Mer än hälften av de anmälda brotten avsåg skadegörelse av olika slag (Säkerhetspolisens rapport Brottslighet kopplad till rikets inre säkerhet 2002 s. 67 f).

Riksdagen har nyligen beslutat om flera skärpningar av den straffrättsliga lagstiftningen såvitt gäller skadegörelsebrott (prop. 2002/03:138, bet. 2003/04:JuU3, rskr. 15). Skärpningarna trädde i kraft den 1 januari 2004.

Den som förstör eller skadar fast eller lös egendom till men för annans rätt därtill döms numera enligt 12 kap. 1 § brottsbalken för skadegörelse till böter eller fängelse i högst ett år.

Är brottet, med hänsyn till skadans obetydlighet och övriga omständigheter vid brottet, att anses som ringa döms enligt 12 kap. 2 § samma balk i stället för åverkan till böter. Även den som i skog och mark tar t.ex. sten, grus eller annat sådant som ej är berett till bruk kan dömas för åverkan.

Är brottet att anse som grovt döms enligt 12 kap. 3 § samma balk för grov skadegörelse till fängelse i högst fyra år. Vid bedömning av om brottet skall vara att anse som grovt skall särskilt beaktas, om av gärningen kommit synnerlig fara för någons liv eller hälsa eller skadan drabbat sak av stor kulturell eller ekonomisk betydelse eller om skadan eljest är synnerligen kännbar.

Även försök till skadegörelse och grov skadegörelse är straffbart liksom förberedelse till eller underlåtenhet att avslöja grov skadegörelse.

När det gäller brotten mot bl.a. pälsdjursnäringen vill utskottet även nämna att regeringen i budgetpropositionen för år 2004 uppmärksammat den ökning som rapporterats om brott med djurrättsliga motiv. Enligt regeringen bör polisen sträva efter att personalen har goda kunskaper om de rörelser som begår sådana brott och varför de begår brotten för att kunna bedriva ett effektivt förebyggande och utredande arbete (prop. 2003/04:1 utg. omr. 4 s. 53).

Utskottet har i och för sig förståelse för motionsönskemålen om ett bättre skydd för uppfödare som utsätts för brott av djurrättsaktivister. Uppfödning av pälsdjur för handel med pälsar och liknande näringsverksamhet är tillåten i Sverige. Det innebär att den som driver sådan rörelse har rätt att göra det utan att bli utsatt för brott. Riksdagen har emellertid nyligen beslutat om skärpningar i det straffrättsliga regelverket i syfte att förebygga och bekämpa skadegörelse, bl.a. en skärpning av straffskalan för sådana brott. Därtill kommer att det inom polisen pågår arbete för att förbättra det förebyggande och utredande arbetet vad gäller brott som begås av djurrättsaktivister. Mot den bakgrunden är utskottet inte berett att nu förordna ytterligare åtgärder. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 2003/04:Ju331 samt motionerna 2003/04:Ju315 och 2003/04:MJ403 i här behandlade delar. Utskottet anser inte heller att riksdagen bör ta något initiativ i fråga om skyddet för Gotlands raukar. Motion 2003/04:Ju270 bör därför avslås.

Djurplågeri

I motionerna 2003/04:Ju209 (m) och 2003/04:Ju455 (s) begärs att straffet för djurplågeri skärps. Enligt motionärerna bör det införas ytterligare en nivå för djurplågeri som ger ett strängare straff.

Enligt 16 kap. 13 § brottsbalken skall den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, genom misshandel, överansträngning eller vanvård eller på annat sätt, otillbörligen utsätter djur för lidande dömas för djurplågeri till böter eller fängelse i högst två år.

I 36 § djurskyddslagen (1988:534) föreskrivs att den som bryter mot vissa närmare angivna bestämmelser i lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna skall dömas till böter eller fängelse i högst två år. Reglerna skärptes den 1 januari 2003. Innan dess var maximistraffet fängelse i högst ett år (prop. 2001/02:93, bet. MJU20, rskr. 257).

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden som de nu aktuella, senast våren 2003 (bet. 2002/03:JuU10 s. 27). Utskottet konstaterade då att en straffskärpning nyligen gjorts i djurskyddslagen, men att något arbete vad gäller bestämmelsen om djurplågeri inte pågick. Enligt utskottet hade det inte heller framkommit skäl att förordna om någon ytterligare skärpning av straffen för djurplågeri respektive vanvård av djur.

Utskottet ser alltså inte skäl för riksdagen att ta initiativ till en skärpning av straffet för djurplågeri. Motionerna 2003/04:Ju209 och 2003/04:Ju455 avstyrks.

Ekologiskt nödvärn och samvetsvägran

I motion 2003/04:Ju275 (mp) begärs att de allmänna grunderna för ansvarsfrihet i 24 kap. brottsbalken kompletteras så att försök att avvärja ett pågående eller överhängande ingrepp i känsliga naturmiljöer faller in under den s.k. nödvärnsrätten. Motionärerna begär också att bestämmelser införs om rätt att samvetsvägra, dvs. att utan påföljd vägra att utföra visst arbete.

Utskottet har tidigare behandlat liknande yrkanden om ekologiskt nödvärn och samvetsvägran, senast våren 2003 (bet. 2002/03:JuU10 s. 27 f). För en utförlig redovisning av rättsläget hänvisas till detta betänkande.

När det gällde ekologiskt nödvärn konstaterade utskottet att ansvarsfrihetsreglerna var tillämpliga t.ex. när det gäller brottsliga angrepp på person eller egendom. I princip var reglerna tillämpliga t.ex. vid miljöbrott. När det däremot gällde ansvarsfrihet för att avvärja ingrepp som inte var brottsliga ställde det sig annorlunda. Enligt utskottets mening fanns det inte anledning att utvidga reglerna om ansvarsfrihet till att omfatta sådana situationer.

När det gällde s.k. samvetsvägran konstaterade utskottet först att skyldigheten att utföra t.ex. farligt arbete eller arbete som innebär spridning av gift m.m. torde vila på avtalsrättslig grund. Självklart fanns det inte heller möjlighet att med straffrättsligt stöd tvinga någon att begå brott inom ramen för sitt arbete. Utskottet ansåg mot den bakgrunden att gällande regler torde tillgodose syftet med det då framställda motionsyrkandet om en reglering.

Utskottet vidhåller sina tidigare uttalanden och föreslår att riksdagen avslår motion 2003/04:Ju275.

Underlåtenhet att bistå nödställd

I motion 2003/04:Ju206 (m) begärs att ett straffrättsligt ansvar införs för den som underlåter att bistå en nödställd person som befinner sig i allvarlig fara för liv och hälsa.

Dagens regler innebär att det inte finns någon generell straffsanktionerad skyldighet att ingripa i situationer som är farliga för andra personer. I många situationer kan dock ett underlåtenhetsansvar komma i fråga. Som huvudregel förutsätter ett sådant ansvar att gärningsmannen kan sägas ha haft en handlingsplikt. Straffansvar kan också, enligt 23 kap. 6 § brottsbalken, åläggas den som underlåter att avslöja eller hindra ett allvarligt brott, t.ex. mord, dråp, grov misshandel, våldtäkt, rån och grov skadegörelse, som är å färde.

Utskottet har behandlat frågan om straffrättsligt ansvar för underlåtenhet att ingripa i vissa situationer vid ett stort antal tillfällen. För en utförlig redogörelse för de regler som finns på olika områden och som stipulerar en skyldighet att vidta åtgärder samt för utskottets ställningstaganden i olika sammanhang hänvisas till utskottets betänkande 2001/02:JuU10 s. 24 f.

När utskottet senast behandlade frågan våren 2003 vidhöll utskottet sin tidigare inställning i frågan, nämligen att nackdelarna med att införa ett generellt straffrättsligt ansvar för underlåtenhet att bistå nödställd vägde tyngre än

de skäl som talade för att införa ett sådant ansvar. Mot den bakgrunden avstyrkte utskottet ett motionsyrkande liknande det nu framställda (bet. 2002/03:JuU10 s. 16 f).

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning i frågan. Motion 2003/04:Ju206 avstyrks.

Rattfylleri m.m.

Ett flertal motioner behandlar frågor om rattfylleri. I motion 2003/04:Ju258 (fp) begärs att personer som för andra gången gör sig skyldiga till grovt rattfylleri skall dömas till behandling för sitt missbruk. I motionerna 2003/04:Ju281 (m) och 2003/04:Ju306 (s) framhålls att grovt rattfylleri alltid bör leda till ett fängelsestraff. I motion 2003/04:Ju281 begärs också att blodprov alltid skall tas i samband med trafikolyckor. I motion 2003/04:Ju254 (m) begärs att s.k. eftersupning skall straffbeläggas i syfte att förbättra möjligheterna att lagföra rattfyllerister. I motion 2003/04:Ju222 (m) begärs höjda straff för drograttfylleri, och i motion 2003/04:So345 (fp) begärs att en utredning tillsätts med uppgift att se över reglerna om drograttfylleri. Slutligen begärs i motion 2003/04:Ju349 (c) att ansvar för dråp skall kunna utdömas vid rattfylleri med vållande till annans död som följd.

Under det senaste dryga decenniet har ett flertal reformer genomförts beträffande rattfylleribrotten. För en utförlig redovisning av dessa och av gällande rätt hänvisas till utskottets betänkande 2002/03:JuU10 s. 22 f. I det betänkandet redogörs också ingående för utskottets ställningstagande i frågor rörande rattfylleri.

Regeringen beslutade den 18 december 2003 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att se över diverse frågor rörande rattfylleri och sjöfylleri (dir. 2003:174). Enligt direktiven skall utredaren göra en utvärdering och översyn av rattfyllerilagstiftningen, sådana påföljdsfrågor som har anknytning till rattfylleribrottet samt vissa andra frågor som har betydelse vid utredning och lagföring av rattfylleribrottslighet. Utredaren skall bl.a. med beaktande av brotts- och olycksfallsutvecklingen utvärdera de reformer som vidtagits i fråga om rattfylleribrottet och påföljdssystemet under 1990-talet och särskilt analysera hur bestämmelser om påföljdsväl och frågor om vårdbehov har tillämpats och behandlats. Utredaren skall också utvärdera hur bestämmelserna om vållande till annans död och vållande till kroppsskada eller sjukdom har tillämpats när brotten har begåtts i samband med rattfylleri och överväga om det finns några reformbehov. Vidare skall utredaren kartlägga frågan om s.k. eftersupning och bedöma om det finns behov av några lagstiftningsreformer eller andra åtgärder. Utredaren skall också överväga om möjligheterna för polisen att ta och ta del av blodprov för att utreda misstänkta rattfylleribrott bör utvidgas. Uppdraget skall slutredovisas senast den 16 december 2005. Frågorna om drograttfylleri, bevissäkring i form av utvidgade möjligheter för polisen att ta och ta del av blodprov, en sekretessbrytande regel för hälso- och

sjukvården och socialtjänsten samt om sjöfylleri är av sådan beskaffenhet att de, om utredaren bedömer det lämpligt, kan särredovisas i ett delbetänkande senast den 17 december 2004.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att man måste se mycket allvarligt såväl på rattfylleribrotten som på brott som innebär att någon som är påverkad av alkohol eller andra medel vid framförande av motorfordon orsakar en annan människas död. Regeringen har emellertid nyligen tillsatt en utredning med uppdrag att se över rattfyllerilagstiftningen samt bestämmelserna om vållande till annans död, kroppsskada eller sjukdom. Härvid kommer bl.a. frågor om påföljdsval och straffvärdebestämning att tas upp. Också frågan om att införa straffansvar för s.k. eftersupning kommer att behandlas av utredningen. Enligt utskottet bör detta arbete inte föregripas. Motionerna 2003/04:Ju222, 2003/04:Ju254, 2003/04:Ju258, 2003/04:Ju281 och 2003/04:Ju306 samt motionerna 2003/04:Ju349 och 2003/04:So345 i här behandlade delar avstyrks.

Olovlig körning

I motion 2003/04:Ju213 (c) begärs en översyn av bestämmelserna i trafikbrottslagen om olovlig körning respektive förverkande av fordon. Enligt motionären bör straffen för olovlig körning skärpas och möjligheterna att förverka fordon som har använts vid olovlig körning utvidgas. I motion 2003/04:Ju385 (s) framhålls att polisens befogenheter att beslagta bil och/eller bilnycklar i samband med olovlig körning bör ses över.

Enligt 3 § första stycket lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott (trafikbrottslagen) skall den som uppsåtligen för ett körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad därtill dömas för olovlig körning till böter. Om han eller hon tidigare har innehaft körkort som blivit återkallat eller om brottet har skett vanemässigt eller eljest är att anse som grovt kan han eller hon dömas för grov olovlig körning till fängelse i högst sex månader. I domstolarna har påföljden vid upprepade fall av grov olovlig körning bestämts till fängelse.

Enligt 7 § samma lag får ett fordon som har använts vid brott enligt trafikbrottslagen, t.ex. olovlig körning, förklaras förverkat om det behövs för att förebygga fortsatt sådan brottslighet och förverkande inte är oskäligt. Normalt är det tillräckligt för att förverkande skall kunna ske att risken för fortsatt brottslighet framstår som beaktansvärd.

Vidare följer av 27 kap. 1 § rättegångsbalken att föremål, som skäligen kan antas äga betydelse för utredning om brott eller vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat, får tas i beslag. Beslut härom får dock endast fattas om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Justitiedepartementet har inlett ett arbete för att analysera reglerna i 7 § trafikbrottslagen om förverkande av fordon. Inom ramen för detta arbete kommer departementet att överväga om det finns anledning att ändra nuvarande bestämmelser. Arbetet kommer att redovisas i en departementspromemoria under våren 2004.

Inom departementet pågår också ett arbete med att se över polisens befogenheter att tillfälligt omhänderta egendom. Arbetet har resulterat i en promemoria. I promemorian föreslås bl.a. att polisen skall få tillfälligt omhänderta egendom som kan komma till användning vid rattfylleribrott, t.ex. bilnycklar. Departementet har däremot inte funnit skäl att för närvarande föreslå motsvarande reglering för att förhindra olovlig körning.

Utskottet finner inte skäl att förorda en ändring av straffskalan för olovlig körning. Utskottet anser vidare att riksdagen inte bör föregripa det arbete som pågår inom Justitiedepartementet om förverkande av fordon respektive att se över polisens möjligheter att tillfälligt omhänderta egendom. Motionerna 2003/04:Ju213 och 2003/04:Ju385 avstyrks.

Narkotikabrott

I motion 2003/04:Ju224 (m) begärs att straffen för illegal hantering av Rohypnol skall skärpas. I motion 2003/04:So414 (m) begärs att livstids fängelse skall införas för grovt narkotikabrott och att maximistraffet för ringa narkotikabrott skall höjas från sex månaders fängelse till ett års fängelse.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast våren 2003 (bet. 2002/03:JuU10 s. 21 f). Utskottet hänföde sig då till uttalanden gjorda i samband med beredningen av regeringens proposition 2001/02:91, Nationell narkotikahandlingsplan (yttr. 2001/02:JuU5y s. 8 f). Sammanfattningsvis såg utskottet inte anledning föreligga att ändra straffskalorna – eller tillämpningen av desamma – för vare sig ringa eller grovt narkotikabrott. När det gällde yrkandet om livstidsstraff konstaterade utskottet att man under 1990-talet i princip årligen haft att ta ställning till denna fråga. Utskottet hade då konstaterat att de straff som mäts ut för grovt narkotikabrott regelmässigt är långa och att något behov av ytterligare straffskärpningar inte har ansetts föreligga. Utskottet hade också hänvisat till att införandet av livstidsstraff som påföljd för grovt narkotikabrott inte ligger i linje med 1980-talets reformarbete på påföljdssystemets område med att utmönstra de tidsbestämda straffen. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet bifall till de då behandlade motionsyrkandena.

I sammanhanget kan också nämnas att Högsta domstolen genom en dom meddelad den 5 september 2003 (NJA 2003 s. 339) har skärpt praxis vad gäller illegal hantering av Rohypnol. Enligt Högsta domstolen finns det nu anledning att i farlighetshänseende jämställa detta preparat med GHB och ecstasy, vilket vid ett rent mängdresonemang innebär att gränsen för att dömas för grovt narkotikabrott skulle gå vid ca 1 000 tabletter à 1 mg. Enligt

tidigare praxis ansågs utgångspunkten vid prövning av huruvida illegal befattningsmed Rohypnol var att bedöma som brott av normalgraden eller grovt brott vara 20 000 tabletter à 1 mg (NJA 1998 s. 24).

Utskottet vidhåller sina tidigare uttalanden. Utskottet vill härvid tillägga att det måste anses vara en fråga för domstolarna att avgöra hur långa straff som bör ådömas för hantering av enskilda preparat, t.ex. Rohypnol. Mot den bakgrunden föreslår utskottet att motion 2003/04:Ju224 och motion 2003/04:So414 i här behandlade delar avslås.

Brott mot knivförbudslagen

I motion 2003/04:Ju307 (s) begärs att straffen för att bära kniv ute i samhället skall ses över och skärpas.

Enligt lagen (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål, den s.k. knivförbudslagen, är det förbjudet att inneha knivar, andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa på allmän plats, inom skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs eller i fordon på allmän plats, såvida inte innehavet är befogat. Om någon uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot detta förbud skall han eller hon dömas till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst ett år. I ringa fall döms inte till ansvar.

Utskottet behandlade våren 2000 ett regeringsförslag om diverse skärpningar i vapenlagstiftningen (prop. 1999/2000:27, bet. JuU9, rskr. 150). I samband därmed infördes en särskild straffskala för grovt brott mot knivförbudslagen med möjlighet att döma ut fängelse upp till ett år. Regeringen såg däremot inte något behov av att höja straffskalan för brott av normalgraden. För regeringens närmare överväganden i denna del hänvisas till propositionen (s. 90 f). Utskottet hade inte något att erinra mot regeringens förslag (bet. 1999/2000:JuU9 s. 21).

Utskottet finner inte skäl att förorda en ändring av straffskalorna för brott mot knivförbudslagen. Enligt utskottet medger nuvarande straffskalor goda möjligheter för domstolarna att mäta ut ett straff för gärningen som är rimligt utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Motion 2003/04:Ju307 avstyrks.

Preskription

I motion 2003/04:Ju232 (m) begärs att preskriptionstiden för grova våldsbrott avskaffas. Liknande synpunkter framförs i motion 2003/04:Ju430 (kd). I denna motion begärs att preskriptionstiden för brott med fängelse tio år eller mer i straffskalan avskaffas. I några motioner begärs vidare förlängningar av preskriptionstiden. I motion 2003/04:Ju343 (v) begärs att preskriptionstiden för vissa gärningar innefattande hets mot folkgrupp förlängs, medan det i motionerna 2003/04:Ju401 (mp) och 2003/04:Ju411 (kd) begärs att preskriptionstiderna för miljöbrott förlängs. Slutligen begärs i motion 2003/04:Ju246

(m) att preskriptionstiderna skall ses över för dem som genom rymning avviker från verkställighet av utdömt straff. Enligt motionärerna är det stötande att personer som rymt från sina fängelsestraff skall kunna undgå att avtjäna den återstående strafftiden på grund av preskription.

För brott enligt brottsbalken samt brott enligt miljöbalken gäller de bestämmelser om åtals- och påföljdspreskription som följer av 35 kap. brottsbalken. För tryckfrihetsbrott som innefattar hets mot folkgrupp finns det särskilda bestämmelser om när åtal skall väckas i 9 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen.

Enligt 35 kap. 1 § brottsbalken (åtalpreskription) gäller att påföljd för brott inte får ådömas om inte den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom två år, om det på brottet inte kan följa svårare straff än fängelse i ett år, fem år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i två år, tio år, om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i åtta år, femton år, om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år och tjugofem år, om fängelse på livstid kan följa å brottet. Innefattar en handling flera brott får påföljd ådömas för alla brotten så länge påföljd kan ådömas för något av dem. De ovan angivna tiderna skall, enligt 35 kap. 4 § samma balk, normalt sett räknas från den dag brottet begicks.

Enligt 35 kap. 8 § brottsbalken (påföljdspreskription) gäller att ådömt fängelse bortfaller om domen ej börjat verkställas innan viss tid förflutit från det domen vann laga kraft, nämligen fem år, om fängelse ej över ett år ådömts, tio år, om fängelse på längre tid än ett år men icke över fyra år ådömts, femton år, om fängelse på längre tid än fyra år men icke över åtta år ådömts, tjugofem år, om fängelse på viss tid över åtta år ådömts och trettio år, om fängelse på livstid ådömts. Enligt 35 kap. 9 § samma balk gäller samma preskriptionstider i fråga om den fortsatta verkställigheten om fängelse som ådömts på viss tid avbryts. Tiden skall därvid beräknas med hänsyn till vad som återstår av det ådömda straffet med början från den dag då avbrottet skedde.

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden rörande förlängd preskriptionstid för brott mot miljöbalken och djurskyddslagen, senast under riksmötet 2002/03 (bet. 2002/03:JuU10 s. 22). Utskottet vidhöll då sin tidigare avgivna inställning, nämligen följande. I svensk lagstiftning gäller generella bestämmelser om preskription vilka följer brottets straffvärde. Detta innebär att alla brott med likartat straffvärde normalt har samma preskriptionstid. För att kunna motivera en avvikelse från de generellt gällande preskriptionstiderna måste enligt utskottet starka skäl kunna åberopas, i synnerhet om fråga är att förlänga preskriptionstiden. Enligt utskottet förelåg inte skäl att införa en sådan avvikelse för brott enligt miljöbalken eller djurskyddslagen.

Utskottet konstaterar inledningsvis att de särskilda bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen om när åtal skall väckas inte faller inom utskottets beredningsområde. Utskottet är således inte berett att föreslå riksdagen något uttalande i den delen. Vad gäller övriga motionsönskemål om avskaffade eller förlängda tider för åtalpreskription vidhåller utskottet sina tidigare gjorda

uttalanden. Enligt utskottet finns det inte tillräckliga skäl att för några av de brott som är i fråga motivera en avvikelse från de generellt gällande preskriptionstiderna.

Utskottet är inte heller berett att initiera en översyn av bestämmelserna om påföljdspreskription. Enligt utskottet är det av såväl praktiska som humanitära skäl rimligt att även ådömda fängelsestraff kan preskriberas. Då skälen för preskription är mindre starka ju allvarligare den ådömda påföljden är beräknas preskriptionstiden utifrån hur lång tid rymlingen har kvar att avtjäna av sitt straff. Detta framstår enligt utskottet som en ändamålsenlig ordning.

Sammantaget innebär det anförda att utskottet avstyrker bifall till motionerna 2003/04:Ju232, 2003/04:Ju246, 2003/04:Ju343, 2003/04:Ju401 och 2003/04:Ju430 samt motion 2003/04:Ju411 i här behandlad del.

Frågor om straff

Ett reformerat straffsystem m.m.

I motion 2003/04:Ju292 (m) anføres att en ny syn bör anläggas på kriminalpolitiken, bl.a. måste påföljdssystemet moderniseras. Enligt motionärerna finns det behov av effektiva och proportionella straff, och för vissa brott, t.ex. rån och grov misshandel, måste straffen skärpas. Vidare måste den s.k. mängdrabatten som tillämpas när någon skall dömas för flera brott avskaffas samt maximistraffet dömas ut för den som för tredje gången döms för ett grovt våldsbrott, om inte särskilda skäl föreligger däremot. Även i motionerna 2003/04:Ju370 och 2003/04:Ju391 (båda m) begärs hårdare tag mot brottsligheten. I motion 2003/04:Ju370 framhålls att utdömda straff i regel skall avtjänas och att villkorlig frigivning endast skall kunna komma i fråga efter en särskild prövning om den dömden har skött sig väl på anstalten. I motion 2003/04:Ju391 begärs att misshandel mot närstående normalt sett alltid skall medföra fängelsestraff. I samma motion begärs också att obligatorisk häktning skall införas för alla brott med fängelse två år eller mer i straffskalan. Slutligen begärs i motion 2003/04:Ju247 (m) att reglerna om villkorlig frigivning skall ses över vad gäller personer som får en misskött frivårdspåföljd ersatt av ett fängelsestraff.

I motionerna 2003/04:Ju349 (c) och 2003/04:Ju425 (fp) framhålls att återfall i likartad brottslighet bör bedömas som en försvårande omständighet vid straffmätningen. I motion 2003/04:Ju349 begärs också att straffskalornas miniminivå höjs vid grova brott.

Utskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden liknande de som nu är aktuella, senast våren 2003 (bet. 2002/03:JuU10 s. 29 f). Utskottet ansåg då att brottsbalkens bestämmelser om påföljdsval och straffmätning har fått en tillfredsställande utformning. Enligt utskottets mening gav gällande lagstiftning domstolarna goda möjligheter att utifrån brottet och den tilltalades personliga förhållanden välja en adekvat påföljd för brottet. Goda möjligheter fanns enligt utskottet också att nyansera påföljdsbedömningen för det fall att

den tilltalade samtidigt skall dömas för flera brott. Vad gällde önskemålet om en översyn av straffskalorna i brottsbalken kunde utskottet inte se att det fanns behov av en sådan översyn. Vidare ansåg utskottet att gällande lagstiftning gav goda möjligheter för domstolarna att vid straffmätningen beakta att en person har återfallit i brott. Hänsyn skall därvid tas till omständigheterna i det enskilda fallet. Enligt utskottet var denna ordning ändamålsenlig, och utskottet avstyrkte de då aktuella motionsyrkandena.

I sammanhanget kan nämnas att det inom Regeringskansliet initierats ett arbete med en allmän översyn av påföljdssystemet. Inom ramen för det arbetet kommer bl.a. frågor om påföljdsval och innehållet i de olika påföljderna att övervägas.

Vidare har Kriminalvårdskommittén, som tillsattes i oktober 2002 för att utarbeta en ny kriminalvårdslag (dir. 2002:90), i tilläggsdirektiv som beslutats den 11 mars 2004 givits möjlighet att se över och föreslå förändringar i reglerna om tidpunkten för villkorlig frigivning från fängelsestraff (dir. 2004:33). Kommitténs uppdrag skall redovisas senast den 1 juni 2005.

Utskottet ser inte skäl att nu frångå sin tidigare uppfattning i här aktuella frågor, särskilt inte som det inom Regeringskansliet har initierats en allmän översyn av påföljdssystemet där flera av frågeställningarna kan tänkas komma upp. Motion 2003/04:Ju247 samt motionerna 2003/04:Ju292, 2003/04:Ju349, 2003/04:Ju370, 2003/04:Ju391 och 2003/04:Ju425 i här behandlade delar avstyrks.

Halvtidsfrigivning för förstagångsförbrytare

I motionerna 2003/04:Ju357 (v) och 2003/04:Ju434 (s) yrkas att förstagångsförbrytare skall kunna friges villkorligt när halva strafftiden har avtjänats.

Enligt 26 kap. 6 § brottsbalken skall den som avtjänar fängelse på viss tid normalt sett friges villkorligt när två tredjedelar av strafftiden, dock minst en månad, har avtjänats.

Bestämmelserna om villkorlig frigivning trädde i kraft den 1 januari 1999. Tidigare gällde att villkorlig frigivning fick ske efter det att halva strafftiden avtjänats om strafftiden var två år eller längre. Utskottet uttalade i samband med införandet av nu gällande bestämmelser följande. Systemet med villkorlig frigivning efter halva strafftiden har i vissa fall utsatts för betydande kritik. Den har främst avsett skillnaden mellan det utdömda straffet och den tid som avtjänats i anstalt. Utskottet ansåg att det inte är lämpligt med ett system som innebär att bara halva det utdömda straffet verkställs genom vistelse i anstalt. Möjligheten till villkorlig frigivning efter halva strafftiden borde därför – som regeringen föreslagit – slopas (bet. 1997/98:JuU21 s. 11 f).

Utskottet har därefter vid flera tillfällen behandlat liknande motionsyrkanden som de nu framställda, senast våren 2003 (bet. 2002/03:JuU10 s. 31). Utskottet såg då ingen anledning att förespråka att en möjlighet till halvtidsfrigivning återinfördes.

Utskottet har i princip ingen annan uppfattning i dag. Utskottet vill dock erinra om de nyss nämnda tilläggsdirektiven till Kriminalvårdskommittén. Motion 2003/04:Ju434 och motion 2003/04:Ju357 i här behandlad del avstyrks.

Strafflindring

I motion 2003/04:Ju349 (c) framhålls att möjligheter till strafflindring bör införas för den som medverkar till att minska skadeverkningarna av sitt brott.

Enligt 29 kap. 1 § brottsbalken skall straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Vid bedömningen av straffvärdet skall särskilt beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han haft.

Enligt 29 kap. 5 § samma balk skall rätten vid straffmätningen, utöver brotts straffvärde, i skäligen omfattning beakta bl.a. om den tilltalade efter förmåga sökt förebygga eller avhjälpa eller begränsa skadliga verkningar av brottet, om den tilltalade frivilligt angett sig eller om någon annan omständighet föreligger som påkallar att den tilltalade får ett lägre straff än brottets straffvärde motiverar. Om särskilda skäl påkallar det får rätten döma till lindrigare straff än vad som är föreskrivet för brottet. Skulle det med hänsyn till någon av de omständigheter som avses i 29 kap. 5 § vara uppenbart oskäligt att döma till påföljd skall rätten meddela påföljdseftergift.

För att strafflindring skall komma i fråga skall gärningsmannens handlande normalt sett ske på eget initiativ. Bestämmelserna skall således främst tillämpas när gärningsmannen har handlat på angivet sätt innan gärningsmannen vet om att han eller hon har avslöjats (Berg m.fl., Brottsbalken, En kommentar).

Utskottet konstaterar att viss möjlighet till strafflindring redan finns för den som medverkar till att minska skadeverkningarna av sitt brott. Enligt utskottet har dessa bestämmelser givits en ändamålsenlig utformning. Motion 2003/04:Ju349 i här behandlad del avstyrks.

Psykiskt störda lagöverträdare

Flera motioner tar upp frågor som rör psykiskt störda lagöverträdare.

I motion 2003/04:Ju316 (c) anförs att kriminalvården bör ges utökade möjligheter att ge dem som dömts till fängelse psykiatrisk vård under verkställigheten. Liknande synpunkter framförs i motionerna 2002/03:Ju356 och 2003/04:Ju387 (båda s), i vilka begärs att regeringen snarast skall se över hur psykiskt störda personer på anstalterna skall kunna ges erforderlig vård.

I motion 2003/04:Ju449 (kd) framförs att delar av Psykansvarskommitténs förslag skall genomföras, bl.a. begärs att otilräknelighetsbegreppet återinförs, att även allvarligt psykiskt störda skall ådömas ett tidsbestämt straff samt att en ny typ av alternativfängelser skall införas för dem som efter rättspsykiatrisk

vård skall fortsätta verkställigheten i anstalt. Även motionärerna bakom motion 2003/04:So502 (fp) ställer sig i huvudsak bakom Psykansvarskommitténs förslag. Motionären bakom motion 2003/04:So342 (m) motsätter sig däremot att Psykansvarskommitténs förslag skall genomföras då detta kommer att ytterligare försämra möjligheterna till vård för dem som lider av en psykisk störning. I stället bör, anför motionären, möjligheterna att döma en person till rättspsykiatrisk vård utvidgas.

I motionerna 2002/03:Ju330 och 2003/04:So570 (båda s) begärs att regelbunden statistik skall föras över hur många som återfaller i brott efter att ha skrivits ut från rättspsykiatrisk vård. I motion 2002/03:Ju330 begärs också att forskning bedrivs om vilka faktorer som leder till att psykiskt störda lagöverträdare återfaller i brott.

Regeringen fattade den 20 maj 1999 beslut om att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att utreda frågor om ansvar och påföljder för psykiskt störda lagöverträdare (dir. 1999:39).

När utskottet senast behandlade frågor om psykiskt störda lagöverträdare under våren 2002 (bet. 2001/02:JuU6 s. 12 f) avstyrkte utskottet då aktuella motionsyrkanden med hänvisning till det pågående utredningsarbetet.

Kommittén, som antog namnet Psykansvarskommittén, överlämnade sitt betänkande Psykisk störning, brott och ansvar (SOU 2002:3) till regeringen i januari 2002. I betänkandet lämnas förslag till en reformerad reglering av det straffrättsliga ansvaret samt formerna för ingripande mot denna grupp av lagöverträdare. Bland annat föreslås att ett krav på tillräknelighet införs för att straffrättsligt ansvar skall kunna ådömas. Tillräknelighetsregeln bör utformas så att den från ansvar utesluter en mindre grupp av dem som i dag omfattas av fängelseförbudet i 30 kap. 6 § brottsbalken. Vidare föreslås att rättspsykiatrisk vård avskaffas som särskild påföljd och att de vanliga påföljderna, t.ex. fängelse, i stället används för psykiskt störda lagöverträdare som döms för brott. Dessa skall sedan ges rättspsykiatrisk vård under verkställigheten av sitt straff. Möjlighet skall även finnas till en ny form av verkställighet av fängelse, s.k. slutet boende. Psykansvarskommittén föreslår också att en ny reaktion benämnd samhällsskyddsåtgärd införs i det straffrättsliga systemet. Samhällsskyddsåtgärder skall kunna beslutas dels som en åtgärd i samband med gärningar som inte medför ansvar på grund av otillräknelighet men där samhällets intresse av skydd gör sig starkt gällande, dels som en tidsbestämd påföljd vid synnerligen allvarliga brott mot liv eller hälsa om det föreligger en påtaglig återfallsrisk.

Psykansvarskommitténs betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Enligt vad utskottet har inhämtat förväntas regeringen lägga fram sitt förslag tidigast under våren 2005.

I sammanhanget kan nämnas att utskottet under våren 2003 påbörjade ett långsiktigt tematiskt arbete rörande psykiskt störda lagöverträdare i syfte att höja kunskapsnivån om hur dagens system ser ut och vad Psykansvarskommitténs förslag i huvudsak innebär. Inom ramen för det arbetet har utskottet hållit utfrågningar med bl.a. personer verksamma inom den rättspsykiatriska

vården och forskningen samt företagit studiebesök. Utskottets arbete med hithörande frågor fortsätter, och under våren 2004 planeras ytterligare utfrågningar.

Här kan vidare nämnas att regeringen i oktober 2003 tillkallade en nationell psykiatrisamordnare med uppgift att se över frågor som rör arbetsformer, samverkan, samordning, resurser, personal och kompetens inom vård, social omsorg och rehabilitering av psykiskt sjuka och psykiskt funktionshindrade (dir. 2003:133). Psykiatrisamordnarens uppdrag är mycket brett upplagt, t.ex. skall han se över den psykiatriska vården av personer som är omhändertagna av kriminalvården och Statens institutionsstyrelse. Psykiatrisamordnaren skall fortlöpande informera regeringen om resultatet av sitt arbete samt vid behov lämna de förslag till författningsändringar och förtydliganden i gällande regelverk som anses påkallade. Hans uppdrag upphör senast den 1 november 2006.

Utskottet konstaterar att Psykansvarskommitténs förslag för närvarande bereds inom Regeringskansliet samt att den nationelle psykiatrisamordnaren givits i uppdrag att se över vissa av de frågor som berörs i motionerna. Detta arbete bör inte föregripas. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna 2002/03:Ju330, 2002/03:Ju356 och 2003/04:Ju387 samt motionerna 2003/04:Ju316, 2003/04:Ju449, 2003/04:So342, 2003/04:So502 och 2003/04:So570 i här behandlade delar.

Livstidsstraffet

Flera motioner rör frågan om livstidsstraff. I motionerna 2003/04:Ju357 (v), 2003/04:Ju403 (mp), 2003/04:Ju416 (kd) och 2003/04:Ju425 (fp) begärs att livstidsstraffet skall avskaffas och ersättas med tidsbestämda straff. I motion 2003/04:Ju371 (s) begärs en översyn av livstidsstraffet ur ett rättssäkerhetsperspektiv. Slutligen begärs i motion 2003/04:Ju349 (c) att dagens ordning där regeringen beslutar om nåd skall ersättas med en ordning där tidsbestämning av livstidsstraff sker i domstol.

Fängelse på livstid stadgas för närvarande, förutom för vissa av brotten i 22 kap. brottsbalken om landsförräderi m.m., för ett fåtal brott, bl.a. för mord, grov mordbrand, grov allmänfarlig ödeläggelse, grovt spioneri och folkmord.

Regeringen får av nåd efterge eller mildra en brottspåföljd (11 kap. 13 § regeringsformen). När det är fråga om ett livstidsstraff sker detta normalt sett genom att livstidsstraffet ersätts av ett tidsbestämt straff. Efter det att straffet har tidsbestämts tillämpas reglerna om villkorlig frigivning.

Regeringen tillkallade den 30 november 2000 en särskild utredare som skulle utarbeta förslag till en ny ordning för prövning av frigivning av livstidsdömda (dir. 2000:85).

Utredningen om frigivningsprövning av livstidsdömda föreslog i sitt betänkande Frigivning från livstidsstraff (SOU 2002:26) bl.a. ett system med frigivningsprövning för de livstidsdömda som skall leda till att en tidpunkt fastställs för villkorlig frigivning. Prövningen skall baseras på fakultativa

regler och utformas som ett system med villkorlig frigivning grundad på förhållandena i det enskilda fallet. Tidpunkten för frigivningen skall således bestämmas efter en prövning i varje enskilt fall. Alla livstidsdömda skall dock ha rätt till frigivningsprövning när de har avtjänat tio år av straffet. För att förbättra förutsebarheten för de livstidsdömda och kriminalvården skall enligt utredningens mening de kriterier som skall beaktas vid frigivningsprövningen så tydligt som möjligt regleras i lag. Med hänsyn bl.a. till behovet av straffrättslig kompetens och till att det är fråga om ett litet antal ärenden per år föreslås att prövning av frågan om frigivning av livstidsdömda skall göras av Stockholms tingsrätt.

Betänkandet bereds för närvarande inom Justitiedepartementet. Enligt vad utskottet har inhämtat planerar regeringen att överlämna en proposition till riksdagen innan utgången av år 2004.

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden som de nu aktuella, senast våren 2003 (bet. 2002/03:JuU10 s. 28 f). Utskottet ansåg då att det pågående beredningsarbetet borde avvaktas.

Utskottet anser alltså att det pågående beredningsarbetet bör avvaktas. Motionerna 2003/04:Ju371 och 2003/04:Ju403 samt motionerna 2003/04:Ju349, 2003/04:Ju357, 2003/04:Ju416 och 2003/04:Ju425 i här behandlade delar avstyrks.

Icke frihetsberövande påföljder

I motion 2003/04:Ju425 (fp) uttrycks önskemål om att utvidga antalet icke frihetsberövande påföljder. Enligt motionärerna bör t.ex. intensivövervakning med elektronisk övervakning utformas som en självständig påföljd.

Som framgår ovan har det inom Regeringskansliet initierats ett arbete med en allmän översyn av påföljdssystemet. Inom ramen för det arbetet kommer bl.a. frågor om påföljdssval och innehållet i de olika påföljderna att övervägas. Enligt vad utskottet har inhämtat kommer bl.a. de icke frihetsberövande påföljderna att ses över samt frågan om villkorligt fängelse att övervägas på nytt.

Vidare presenterade Justitiedepartementet i februari 2004 en departementspromemoria rörande användningen av intensivövervakning med elektronisk kontroll (Ds 2004:7). I denna föreslås bl.a. att möjligheten att verkställa korta fängelsestraff genom intensivövervakning utökas till strafftider upp till sex månader. Promemorian är för närvarande ute på remiss. Regeringen har för avsikt att överlämna en proposition till riksdagen under hösten 2004.

I motion 2003/04:Ju416 (kd) begärs att en utvärdering görs av utdömda samhällstjänstdomar för att utröna om tillämpningen är likartad vid landets domstolar.

Regeringen gav år 2001 i uppdrag åt Brottsförebyggande rådet (BRÅ) att utvärdera påföljdscombinationerna villkorlig dom med föreskrift om samhällstjänst och skyddstillsyn förenad med föreskrift om samhällstjänst såsom de kommit att tillämpas, främst efter den 1 januari 1999.

Uppdraget redovisades i rapporten Samhällstjänst – I samhällets tjänst? (BRÅ-rapport 2003:3). I denna konstateras bl.a. att samhällstjänst som påföljd sällan ersätter fängelsestraff som är längre än ett par månader. Det används ofta vid skattebrott och grovt rattfylleri, men sällan vid stöld och olovlig körning. Det förklaras bl.a. av att den dömda måste klara av att sköta sin samhällstjänst. Är risken för misskötsamhet stor är samhällstjänst inget lämpligt alternativ. Ett problem är att det är svårt för frivården att hitta tillräckligt med arbetsplatser med lämpliga arbetsuppgifter. Flera frivårdsenheter efterlyser också en policy med tydligare riktlinjer och direktiv för verkställighet av påföljden. I rapporten konstateras att allvarlig misskötsamhet är sällsynt. BRÅ uppmärksammar dock att det saknas tydliga och enhetliga riktlinjer för hur misskötsamhet skall bedömas och hanteras av frivård, övervakningsnämnder och åklagare.

Utskottet har tidigare prövat liknande motionsönskemål (bet. 2002/03: Ju U 10 s. 31 f). Utskottet fann då att önskemålet om en utvärdering av samhällstjänstdomar i stort fick anses vara tillgodosett genom den utvärdering som BRÅ hade gjort och att beredningen av BRÅ:s rapport fick avvaktas.

Enligt vad utskottet har inhämtat bereds BRÅ:s rapport alltjämt inom Justitiedepartementet.

Utskottet konstaterar att det inom Regeringskansliet pågår arbete med att se över såväl påföljdssystemet i allmänhet som möjligheterna till en utökad användning av intensivövervakning med elektronisk övervakning. I detta arbete kommer bl.a. frågor om påföljdsval och innehållet i de olika påföljderna att övervägas. Enligt utskottet bör det pågående arbetet inte föregripas. Utskottet föreslår att motionerna 2003/04:Ju416 och 2003/04:Ju425 i här behandlade delar avslås.

I motion 2003/04:Ju464 (fp) framhålls att det bör åvila den tilltalade att styrka sina uppgivna ekonomiska förhållanden när det kan bli aktuellt att döma honom eller henne till dagsböter. I annat fall bör det enligt motionären åvila domstolen att kontrollera dessa uppgifter.

I motion 2003/04:T338 (s) begärs att påföljden för hastighetsöverträdelse skall ändras till dagsböter i stället för penningböter. Genom ett sådant system skulle påföljden bli lika kännbar för alla oavsett inkomstförhållanden.

Enligt 25 kap. brottsbalken skall böter dömas ut i dagsböter, penningböter eller normerade böter. Är viss bötesform inte föreskriven för brottet döms böter ut i dagsböter eller, om brottet bör föranleda lägre straff än 30 dagsböter, i penningböter.

Penningböter skall bestämmas till lägst 100 och högst 2 000 kr. Dagsböter skall bestämmas till ett antal av minst 30 och högst 150. Varje dagsbot fastställs till ett visst belopp fr.o.m. 30 t.o.m. 1 000 kr, efter vad som bedöms skäligt med hänsyn till den tilltalades inkomst, förmögenhet, försörjnings-skyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt.

Av 4 § tredje stycket förundersökningskungörelsen (1947:948) följer att den misstänktes inkomst- och förmögenhetsförhållanden skall utredas i samband med förundersökningen om det finns anledning att anta att dagsböter kan komma att dömas ut. Enligt vad utskottet har inhämtat från Justitiedepartementet är det i regel så att den tilltalade själv vid förhör lämnar uppgifter om sina inkomstförhållanden. Om han eller hon inte vill eller kan lämna sådana uppgifter inhämtar polisen uppgifter härom från Skatteverket.

En förare av ett motordrivet fordon som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna om tillåten hastighet i trafikförordningen (1998:1276) skall enligt 14 kap. 3 § samma förordning dömas till penningböter. Storleken på boten bestäms enligt Riksåklagarens föreskrifter om ordningsbot för vissa brott (SFS 1999:178) och beror av hur fort fordonet har framförts samt vilken hastighetsbegränsning som gällde på den aktuella vägsträckan. Vid allvarigare hastighetsöverträdelser i trafikfarliga miljöer skall åklagaren överväga om gärningen i stället är att bedöma som vårdslöshet i trafik.

Utskottet konstaterar att utredning om den misstänktes inkomst- och förmögenhetsförhållanden skall inhämtas i samband med förundersökningen om det kan antas att dagsböter kommer att dömas ut. Detta framstår enligt utskottet som en ändamålsenlig ordning. Motion 2003/04:Ju464 avstyrks.

När det gäller påföljden för hastighetsöverträdelse framstår denna som väl avvägd i förhållande till brottets allvar och påföljderna för trafikbrott i allmänhet. Utskottet ser inte anledning att nu initiera någon förändring härav. Motion 2003/04:T338 avstyrks.

Straffrättsligt samarbete inom EU m.m.

I motionerna 2003/04:Ju409 och 2003/04:K416 (båda kd) begärs att det straffrättsliga samarbetet inom EU skall utvecklas, bl.a. föreslås att det för vissa brott införs gemensamma minimistraff. I motion 2003/04:Ju446 (fp) framhålls vikten av att i det straffrättsliga samarbetet inom EU och med andra länder tillvarata olika rättssäkerhetsaspekter. Bland annat framhålls vikten av att regeringen noggrant följer tillämpningen av de nyligen tillkomna bestämmelserna för att bekämpa terrorism.

Inom EU pågår ett omfattande samarbete mellan medlemsstaterna på det straffrättsliga området. Bland annat arbetar medlemsstaterna med att utforma regler om ömsesidigt erkännande av varandras beslut, t.ex. har medlemsstaterna träffat en politisk överenskommelse om ett rambeslut om ömsesidigt erkännande och verkställighet av bötesstraff inom Europeiska unionen. En proposition om Sveriges antagande av detta rambeslut kommer att föreläggas

riksdagen under våren 2004. Medlemsstaterna arbetar också med att harmonisera lagstiftningen för vissa allvarliga brott. I dessa sammanhang försöker man normalt sett att enas om minsta gemensamma maximistraff för de aktuella brotten. Så har skett t.ex. vad gäller förfalskning av euron, penningtvätt, människohandel och terrorism. Också i fråga om påföljderna för olaglig narkotikahandel har medlemsstaterna träffat en politisk överenskommelse. En proposition om Sveriges antagande av rambeslutet om minimibestämmelser för brottsrekvisit och påföljder för olaglig narkotikahandel kommer att föreläggas riksdagen under slutet av våren 2004.

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsönskemål. När utskottet våren 2002 prövade frågan konstaterade utskottet att det straffrättsliga samarbetet inom EU fortsatte att utvecklas, både vad gäller ömsesidigt erkännande och tillnärmning av lagstiftningen i de olika medlemsstaterna. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det saknades anledning för riksdagen att göra något särskilt uttalande i frågan (bet. 2001/02:JuU10 s. 38 f).

Enligt utskottet fortsätter det straffrättsliga samarbetet inom EU att utvecklas, både vad gäller ömsesidigt erkännande och tillnärmning av lagstiftningen i de olika medlemsstaterna. Bara under våren 2004 kommer flera förslag till nya överenskommelser som berör det straffrättsliga regelverket att föreläggas riksdagen. Att olika rättssäkerhetsaspekter, såsom skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna, beaktas och tillvaratas i detta arbete ser utskottet som självklart. När det gäller uppföljningen av de nyligen tillkomna bestämmelserna för att bekämpa terrorism konstaterar utskottet att regeringen regelmässigt brukar låta utvärdera ny lagstiftning efter det att den har varit i kraft en tid. Utskottet utgår från att detta kommer att ske även med den nu aktuella lagstiftningen. Vid detta förhållande föreligger inte skäl för riksdagen att göra något särskilt uttalande i frågan. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna 2003/04:K416, 2003/04:Ju409 och 2003/04:Ju446 i här behandlade delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Brott mot demokratin m.m., punkt 1 (m, fp, kd, c)**

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Tor-kild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om brott mot demokratin m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju292 yrkande 28, bifaller delvis motionerna 2003/04:Ju292 yrkande 27 och 2003/04:Ju362 och avslår motion 2003/04:Ju243.

Ställningstagande

På senare tid har vi sett ett antal angrepp mot demokratin och det öppna samhället. Det rör allt från stenkastning vid offentliga möten till hot och våld mot folkvalda politiker. Vikten av att bekämpa sådana angrepp kan inte underskattas. En rad åtgärder måste därför vidtas.

Brottsbalkens bestämmelser om upplopp respektive våldsamt upplopp är ålderdomligt formulerade. De tillkom under en annan tidsanda då helt andra samhällsförhållanden rådde. Detta har medfört problem vid tillämpningen av bestämmelserna, inte minst i samband med EU-toppmötet i Göteborg och efterföljande rättegångar. Enligt vår mening måste regeringen därför omgående se över bestämmelserna om upplopp respektive våldsamt upplopp.

Vidare måste skyddet för demokratin och enskildas fri- och rättigheter förstärkas ytterligare. Detta kan t.ex. ske genom att en ny straffskärpningsgrund som tar sikte på brottslighet som hotar demokratiska värden införs i 29 kap. 2 § brottsbalken samt genom att straffen för dem som genom våld eller hot inskränker enskildas yttrandefrihet i samband med demonstrationer skärps.

Det får ankomma på regeringen att tillsätta en utredning som ser över dessa frågor och återkomma till riksdagen med erforderliga lagförslag.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motionerna 2003/04:Ju292 och 2003/04:Ju362 i här berörda delar. Motion 2003/04:Ju243 bör däremot avslås.

2. **Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl., punkt 2 (m)**

av Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju391 yrkande 8 och avslår motionerna 2003/04:Ju356 yrkandena 1 och 3–5, 2003/04:Ju414, 2003/04:Ju415, 2003/04:L350 yrkande 12 och 2003/04:So568 yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser att brottet förolämpning skall falla under allmänt åtal. I dag åtalar en åklagare för förolämpning om det anses påkallat ur allmän synpunkt och om brottet avser anspelning på någons ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung, trosbekännelse eller homosexuella läggning. Enligt vår mening måste det emellertid vara straffbart även att anspela på någons kön eller sexuella vandel. Därigenom markerar vi t.ex. att det inte är acceptabelt att kalla kvinnor för hora.

Det får ankomma på regeringen att till riksdagen återkomma med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motion 2003/04:Ju391 i nu berörd del. Övriga motionsyrkanden bör avslås på de skäl majoriteten har anfört.

3. **Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl., punkt 2 (fp, c)**

av Johan Pehrson (fp), Torkild Strandberg (fp) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:L350 yrkande 12 och avslår motionerna 2003/04:Ju356 yrkandena 1 och 3–5, 2003/04:Ju391 yrkande 8, 2003/04:Ju414, 2003/04:Ju415 och 2003/04:So568 yrkande 15.

Ställningstagande

Trots att attityderna till homosexuella, bisexuella och transpersoner generellt sett har förbättrats i samhället förefaller det inte som om våldet mot dessa grupper har minskat. Enligt vår mening måste de rättsvårdande myndigheterna

ta detta våld på större allvar. Det finns t.ex. rättsfall som tyder på att brott mot homosexuella, bisexuella och transpersoner med ideologiskt syfte inte har medfört skärpta straff. Detta är inte acceptabelt. En rättstillämpning som innebär att alla är lika inför lagen måste säkerställas. Regeringen bör därför ges i uppdrag att vidta erforderliga åtgärder för att tillgodose vad vi nu anför.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motion 2003/04:L350 i nu berörd del. Övriga yrkanden bör avslås på de skäl majoriteten har anför.

4. Hedersbrott, punkt 3 (fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Torkild Strandberg (fp) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om hedersbrott. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju479 yrkande 5 och avslår motion 2003/04:Ju356 yrkande 9.

Ställningstagande

Många flickor och kvinnor lever under ständiga hot från den egna familjen då de inte lever upp till kraven från familjemedlemmar med starkt patriarkala värderingar. Inom det svenska rättssystemet är det klarlagt att religion och kultur inte utgör någon förmildrande omständighet vid våld mot kvinnor. Detta är emellertid inte tillräckligt. Enligt vår mening bör regeringen ges i uppdrag att tillsätta en utredning med uppdrag att se över möjligheterna att införa s.k. hedersmotiv som en försvårande omständighet bland övriga straffskärpningsgrunder i 29 kap. 2 § brottsbalken.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motion 2003/04:Ju479 i nu berörd del. Motion 2003/04:Ju356 bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

5. Misshandel mot barn m.m., punkt 5 (kd, c)

av Ragnwi Marcelind (kd) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om misshandel mot barn m.m. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2003/04:Ju349 yrkandena 4 och 5 och 2003/04:Ju451 yrkande 5 och avslår motion 2003/04:Ub271 yrkande 20.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör det införas ett särskilt barmisshandelsbrott i brottsbalken. De lagtekniska svårigheter som föreligger får inte hindra en sådan angelägen utveckling. Vidare måste straffskalorna för misshandel av barn ändras. Det tillägg som nyligen gjorts i straffskärpningsgrunderna i 29 kap. 2 § brottsbalken är inte tillräckligt. För att signalera vikten av att denna typ av våldsbrott skall bestraffas hårdare än vad som sker i dag bör minimistraffet för grov barmisshandel uppgå till två års fängelse.

Regeringen bör ges i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu anför.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motionerna 2003/04:Ju349 och 2003/04:Ju451 i här berörda delar. Motion 2003/04:Ub271 bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

6. Borgenärsbrott, punkt 7 (m)

av Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om borgenärsbrott. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju227.

Ställningstagande

Den ekonomiska brottsligheten i Sverige omsätter stora ekonomiska värden och är ofta kopplad till annan kriminell verksamhet. För att effektivt kunna bekämpa denna brottslighet krävs en lagstiftning som är transparent och har tydliga bedömningsgrunder. Stora delar av den brottslighet som förekommer i näringsverksamhet bedöms enligt bestämmelserna i 11 kap. brottsbalken. I den översyn som har gjorts av detta kapitel och i efterföljande utredning rörande bl.a. bokföringsbrotten har förslag lagts fram som skulle kunna öka möjligheterna till en mer effektiv bekämpning av den ekonomiska brottsligheten. Dessa förslag har emellertid, trots att lång tid har förflutit, ännu inte resulterat i någon ny lagstiftning. Detta är mycket otillfredsställande. Enligt vår uppfattning bör regeringen därför ges i uppdrag att påskynda den pågående beredningen och snarast återkomma till riksdagen med förslag till erforderliga lagändringar.

7. Skadegörelse m.m., punkt 8 (m, fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skadegörelse m.m. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2003/04:Ju315 yrkandena 1 och 2, 2003/04:Ju331 och 2003/04: MJ403 yrkande 2 och avslår motion 2003/04:Ju270.

Ställningstagande

Djurhållningen i Sverige uppfyller högt ställda krav. Trots det finns det djurrättsaktivister som har bestämt sig för att djurägarna agerar fel för att de i en fullt laglig näringsverksamhet håller djur. Främst är det pälsdjursnäringen som har drabbats av angrepp, men även företag som arbetar med t.ex. fjäderfä och äggproduktion har drabbats. Detta är oacceptabelt. De brott som djurrättsaktivisterna begår utgör ett stort hot både mot demokratin och mot näringsfriheten. En strategi bör tas fram för att öka skyddet för pälsdjursfarmare och andra näringsidkare som bedriver djurhållning, bl.a. måste påföljderna för de brott som djurrättsaktivisterna begår ses över och straffskärpningar övervägas.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi nu anfört.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motionerna 2003/04:Ju315, 2003/04:Ju331 och 2003/04: MJ403 i här berörda delar. Motion 2003/04:Ju270 bör däremot avslås.

8. Ekologiskt nödvärn och samvetsvägran, punkt 10 (mp)

av Leif Björnlod (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ekologiskt nödvärn och samvetsvägran. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju275 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

De allmänna grunderna för ansvarsfrihet i 24 kap. brottsbalken bör kompletteras så att ett försök att avvärja ett pågående eller överhängande ingrepp i känsliga naturområden, t.ex. genom att kedja fast sig vid ett träd, omfattas av bestämmelserna om nödvärn. Nödvärnsrätten skall givetvis inte omfatta våld mot människor eller djur, inte heller skadegörelse av annans egendom.

Vidare bör det införas bestämmelser som gör det möjligt för en enskild att vägra att utträta vissa arbetsuppgifter, t.ex. sådana uppgifter som kan skada känsliga naturmiljöer eller sådana som direkt eller indirekt kan främja rasistiska organisationers verksamhet, utan att detta får konsekvenser för den enskilde.

Det får ankomma på regeringen att utreda frågan och återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad jag nu anfört.

9. Rattfylleri m.m., punkt 12 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Ragnwi Marcelind (kd), Tor-kild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om rattfylleri m.m. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2003/04:Ju222, 2003/04:Ju254, 2003/04:Ju258, 2003/04:Ju349 yrkande 16 och 2003/04:So345 yrkande 20 och avslår motionerna 2003/04:Ju281 yrkandena 1 och 2 och 2003/04:Ju306.

Ställningstagande

I takt med att alkoholkonsumtionen ökar och narkotikasituationen i landet förvärras ökar också antalet rattfylleribrott. Framför allt gäller detta drograttfylleriet som enligt polis och åklagare utgör ett allt större problem. Kraftfulla åtgärder måste därför vidtas för att förebygga och bekämpa sådana brott.

Enligt vår mening är det hög tid att se över och skärpa lagstiftningen vad gäller brott som begås av alkohol- och narkotikapåverkade förare. Bland annat bör man överväga att straffbelägga s.k. eftersupning samt ändra beviskraven och höja straffen för drograttfylleri. Man bör också se över och höja straffen för dem som kör rattfulla med vållande till annans död som följd. I det sammanhanget bör uppsåtsfrågan prövas.

För att förebygga nya brott är det också viktigt att den som döms för rattfylleri kan erbjudas en väg ut ur sitt brottsliga beteende. När det gäller rattfylleri beror återfallen normalt sett på att rattfylleristen har alkoholproblem. Möjligheterna att döma personer som återfaller i grovt rattfylleri till behandling bör därför utvidgas.

Det får ankomma på regeringen att se till att den tillsatta utredningen bedrivs skyndsamt och redovisas senast vid i direktiven angiven tidpunkt samt att vad vi nu anfört beaktas inom ramen för denna.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motionerna 2003/04:Ju222, 2003/04:Ju254, 2003/04:Ju258, 2003/04:Ju349 och 2003/04:So345 i här behandlade delar. Motionerna 2003/04:Ju281 och 2003/04:Ju306 bör avslås på de skäl majoriteten har anfört.

10. Narkotikabrott, punkt 14 (m)

av Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om narkotikabrott. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:So414 yrkandena 7 och 8 och bifaller delvis motion 2003/04:Ju224.

Ställningstagande

Narkotikamissbruk är ett stort samhällsproblem, inte minst med hänsyn till de stora sociala problem det orsakar. Därtill kommer att det inom narkotikahandlingen finns enorma vinster att göra, vilket medför att narkotikabrottslingarna profiterar hänsynslöst på andra människors beroende och olycka. I detta perspektiv – och med hänsyn till det allmänna rättsmedvetandet – är de straff som i dag döms ut inte alltid tillräckliga. Vi anser därför att en översyn bör göras av straffskalorna för narkotikabrott. För att ge en tydlig signal om en strängare syn bör straffmaximum för ringa narkotikabrott höjas från fängelse sex månader till fängelse ett år. Härigenom ges domstolarna också möjlighet att döma till exempelvis skyddstillsyn med särskild föreskrift om drogfrihet och regelbundna drogtester. Slutligen anser vi det motiverat att införa livstidsstraff för grova narkotikabrott.

Regeringen bör ges i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

11. Narkotikabrott, punkt 14 (fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Torkild Strandberg (fp) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om narkotikabrott. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:So414 yrkande 8 och avslår motionerna 2003/04:Ju224 och 2003/04:So414 yrkande 7.

Ställningstagande

Narkotikamissbruk är ett stort samhällsproblem och orsakar stora sociala problem. Mot den bakgrunden finns det enligt vår mening anledning att se över straffskalan för ringa narkotikabrott. För att ge domstolarna ökat utrymme att för ringa narkotikabrott döma till annan påföljd än böter, t.ex. skyddstillsyn i förening med föreskrift om drogfrihet och regelbundna drogtester, bör straffmaximum för sådana brott höjas från fängelse sex månader till fängelse ett år.

Det får ankomma på regeringen att snarast återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser detta önskemål.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motion 2003/04:So414 i här berörd del. Övriga motionsyrkanden bör avslås på de skäl majoriteten har anfört.

12. Åtalspreskription, punkt 16 (kd)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om åtalspreskription. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Ju411 yrkande 8 och 2003/04:Ju430, bifaller delvis motion 2003/04:Ju401 och avslår motionerna 2003/04:Ju232 och 2003/04:Ju343.

Ställningstagande

Åklagarväsendet hinner i dag inte med att utreda alla anmälningar om miljöbrott. Detta leder bl.a. till att många miljöbrott preskriberas och att den som har begått brottet följaktligen går fri. Enligt min mening är detta inte acceptabelt. Situationen kräver en snabb lösning. Jag anser därför att preskriptionstiderna för miljöbrott skall förlängas.

Vidare anser jag att det bör övervägas att ta bort möjligheterna till preskription för brott där fängelse tio år eller mer ingår i straffskalan. Den nya DNA-tekniken gör det möjligt för polisen att lösa t.ex. mordfall där man tidigare har misslyckats med att knyta mördaren till dåden. Att denne då skulle kunna gå fri på grund av preskription är enligt min mening stötande.

Det får ankomma på regeringen att se över dessa frågor och snarast återkomma till riksdagen med erforderliga lagförslag.

Det anförda innebär att jag ställer mig bakom motionerna 2003/04:Ju401, 2003/04:Ju411 och 2003/04:Ju430 i här berörda delar. Övriga motionsyrkanden bör avslås.

13. Åtalspreskription, punkt 16 (mp)

av Leif Björnlod (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om åtalspreskription. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju401, bifaller delvis motion 2003/04:Ju411 yrkande 8 och avslår motionerna 2003/04:Ju232, 2003/04:Ju343 och 2003/04:Ju430.

Ställningstagande

Att utreda brott mot miljöbalken kan många gånger ta lång tid på grund av ärendenas komplexitet. Till detta kommer att rättsväsendet har kapacitetsbrister, vilket gör att dessa brott inte kan prioriteras i tillräckligt hög grad. Sammantaget innebär det anförda långa handläggningstider som medför att man hamnar i tidsnöd när det gäller delgivning. Enligt min mening bör det därför övervägas att förlänga preskriptionstiderna för miljöbrott.

Det får ankomma på regeringen att göra en översyn av de aktuella bestämmelserna och återkomma till riksdagen i frågan.

Det anförda innebär att jag ställer mig bakom motionerna 2003/04:Ju401 och 2003/04:Ju411 i här berörda delar. Övriga motionsyrkanden bör avslås.

14. Påföljdspreskription, punkt 17 (m, fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om påföljdspreskription. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju246.

Ställningstagande

Varje år rymmer ett antal intagna från sina fängelsestraff. I många fall handlar det om personer som har begått grova brott och dömts till förhållandevis långa fängelsestraff. För det fall rymningen inte grips eller återkommer frivilligt inträder preskription efter viss tid, vilket innebär att han eller hon genom

rymningen kan undgå att avtjäna en del av sitt fängelsestraff. Detta är enligt vår åsikt både stötande och orimligt. Bestämmelserna om påföljdspreskription bör därför ses över och ersättas med en ny ordning.

Det får ankomma på regeringen att utreda frågan och återkomma till riksdagen med erforderliga lagförslag.

15. Ett reformerat straffsystem m.m., punkt 18 (m)

av Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett reformerat straffsystem m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Ju247, 2003/04:Ju292 yrkandena 1, 10 och 15–17, 2003/04:Ju370 yrkandena 2 och 3 och 2003/04:Ju391 yrkandena 4 och 5 och bifaller delvis motionerna 2003/04:Ju349 yrkandena 13 och 14 och 2003/04:Ju425 yrkande 11 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen och regeringen måste anlägga en ny syn på kriminalpolitiken. Enligt vår mening måste samhället sluta att tolerera våld och brott och i stället utgå från allmänhetens rätt till trygghet. Samhällets reaktioner mot brott skall kännetecknas av tydlighet, proportionalitet och medkänsla för såväl brottsoffrens som gärningsmännens livssituation. Ett tydligt mål med påföljdssystemet måste vara att påverka den dömda att bryta sin kriminalitet och komma till rätta med de orsaker som ligger bakom denna.

Enligt vår uppfattning uppvisar det svenska påföljdssystemet en rad brister. De fastlagda straffskalorna i kombination med bestämmelserna för påföljdsbestämning och straffmätning har lett till en domstolspraxis som inte sällan strider mot medborgarnas uppfattning om lämpliga straffnivåer. För att komma till rätta med de brister som finns och åstadkomma ett mer proportionerligt påföljdssystem anser vi att en rad åtgärder bör vidtas.

Straffen för grov brottslighet måste skärpas. Vi föreslår därför att straffskalorna för bl.a. rån och grov misshandel justeras uppåt på så sätt att straffminimum höjs från ett till två år. Vidare måste misshandel av närstående bestraffas hårdare. Enligt vår mening skall samhällstjänst inte kunna komma i fråga i dessa fall. Misshandel av närstående bör normalt föranleda fängelsestraff.

Härutöver krävs det att bestämmelserna om s.k. mängdrabatt ändras. Enligt vår mening skall varje brott avspeglas i straffet på ett klarare sätt än vad som sker i dag. Återfall i brottslighet av samma art och svårhet måste på ett tydligt sätt leda till straffskärpningar. Särskilt gäller detta personer som gång på gång återfaller i allvarlig våldsbrottslighet. Vi anser därför att det bör införas en

ordning som innebär att den dömda skall erhålla det maximala straff som kan följa på brottet när han eller hon återfaller i likartad grov vålds- eller sexualbrottslighet för tredje gången, om inte särskilda skäl talar däremot.

Vidare måste bestämmelserna om villkorlig frigivning ses över och ändras. Enligt vår mening bör utgångspunkten vara att utdömda fängelsestraff skall avtjänas. Om en intagen skall kunna bli villkorligt frigiven efter två tredjedelar av strafftiden skall avgöras av domstol efter en prövning av omständigheterna i det enskilda fallet. Avgörande bör härvid vara dels hur den intagne har skött sig under fängelsetiden, dels hänsyn till eventuella brottsoffers behov av skydd.

Det får ankomma på regeringen att till riksdagen återkomma med lagförslag som tillgodoser vad vi nu anför.

16. Ett reformerat straffsystem m.m., punkt 18 (fp)

av Johan Pehrson (fp) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om ett reformerat straffsystem m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju425 yrkande 11 i denna del, bifaller delvis motion 2003/04:Ju349 yrkande 14 och avslår motionerna 2003/04:Ju247, 2003/04:Ju292 yrkandena 1, 10 och 15–17, 2003/04:Ju349 yrkande 13, 2003/04:Ju370 yrkandena 2 och 3 och 2003/04:Ju391 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

En begränsad grupp personer står för en mycket stor andel av brottsligheten. Mot den bakgrunden kan det te sig stötande för allmänheten att återfallsförbrytare i vissa fall får en betydande straffrabatt eller slipper åtal för mindre förseelser. Enligt vår mening bör i stället brottslingar som vid upprepade tillfällen återfaller i likartad brottslighet successivt och systematiskt ådömas allt längre straff.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser vad vi nu anför.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motionerna 2003/04:Ju349 och 2003/04:Ju425 i här berörda delar. Vi är däremot inte beredda att ställa oss bakom de förslag som förordas i övriga motioner.

17. Ett reformerat straffsystem m.m., punkt 18 (c)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett reformerat straffsystem m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju349 yrkandena 13 och 14, bifaller delvis motion 2003/04:Ju425 yrkande 11 i denna del och avslår motionerna 2003/04:Ju247, 2003/04:Ju292 yrkandena 1, 10 och 15–17, 2003/04:Ju370 yrkandena 2 och 3 och 2003/04:Ju391 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Enligt min mening är det viktigt att det i lagstiftningen klart markeras att det inte är acceptabelt med återupprepad brottslighet. Jag anser därför att det på ett tydligare sätt skall framgå av brottsbalken att det är att se som en försvärande omständighet när en brottsling vid upprepade tillfällen återfaller i likartad brottslighet. Vidare anser jag att man skall se allvarigare på t.ex. grova våldsbrott. Straffskalornas miniminivåer för sådana brott och annan grov brottslighet bör därför ses över och höjas.

Det får ankomma på regeringen att till riksdagen återkomma med ett lagförslag som tillgodoser vad jag nu anfört.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motionerna 2003/04:Ju349 och 2003/04:Ju425 i här berörda delar. Jag är däremot inte beredd att ställa mig bakom de förslag som förordas i övriga motioner.

18. Halvtidsfrigivning för förstagångsförbrytare, punkt 19 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om halvtidsfrigivning för förstagångsförbrytare. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju357 yrkande 6 och bifaller delvis motion 2003/04:Ju434.

Ställningstagande

Vänsterpartiet var emot avskaffandet av halvtidsfrigivningen. Inte någonstans i världen har det visat sig att hårda fängelsestraff har någon effekt på brottsutvecklingen. Däremot finns det forskning som visar på att långa fängelse-

straff minskar möjligheterna för de intagna att återanpassa sig till samhället. Enligt min uppfattning måste alla människor, även om de har begått brott, ges en möjlighet att rehabiliteras och integreras i samhället igen. Särskilt viktigt är det att bryta de förstagångsdömdas kriminella bana. Mot den bakgrunden anser jag att halvtidsfrigivning skall återinföras för dem som första gången döms till ett fängelsestraff.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad jag nu anfört.

19. Strafflindring, punkt 20 (fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Torkild Strandberg (fp) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om strafflindring. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju349 yrkande 15.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör de möjligheter som i dag finns till strafflindring när en gärningsman begränsar skadan av sitt brott ses över och utvidgas. Det borde t.ex. finnas möjlighet till strafflindring om en rånare återlämnar sitt byte under utredningens gång då detta skulle fungera som ett incitament för att återlämna tillgripet gods. Det får härvid inte, såsom i dag är fallet, vara avgörande att gärningsmannen har handlat på angivet sätt innan gärningsmannen vet om att han eller hon har avslöjats.

Det får ankomma på regeringen att utreda frågan och återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu anfört.

20. Psykiskt störda lagöverträdare, punkt 21 (fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Ragnwi Marcelind (kd), Torkild Strandberg (fp) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om psykiskt störda lagöverträdare. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2002/03:Ju356, 2003/04:Ju316 yrkande 6, 2003/04:Ju387, 2003/04:Ju449 yrkandena 1, 2 och 4 och 2003/04:So502 yrkande 10 och avslår motionerna 2002/03:Ju330 yrkandena 1 och 2, 2003/04:So342 yrkandena 1 och 10 och 2003/04:So570 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det finns behov av en reformerad lagstiftning vad gäller de psykiskt störda lagöverträdarna. I det sammanhanget bör behovet av ett tillfredsställande samhällsskydd beaktas. Behov finns också av en reformerad kriminalvård med större förmåga att ta hand om intagna med psykiska problem.

Enligt vår mening bör alla som är tillräkneliga ta ansvar för sina handlingar och dömas till ett tidsbestämt straff för sitt brott. Erforderlig psykiatrisk vård skall därvid ges under verkställigheten av straffet, t.ex. genom att den intagne överförs till vård inom rättspsykiatrin. Det kan också vara lämpligt att införa en ny typ av institutioner, alternativfängelser, där t.ex. de som bedöms vara så friska att de skrivs ut från den rättspsykiatriska vården kan avtjäna återstoden av sin strafftid och samtidigt få fortsatt psykiatrisk vård.

Kriminalvården måste ges mer resurser och bättre möjligheter att bereda intagna med psykiska störningar den vård och rehabilitering som de behöver. De med svårare psykiska problem bör t.ex. kunna placeras på specialenheter där de kan få erforderlig psykiatrisk vård, och kriminalvårdens programverksamhet bör utvecklas för intagna som lider av mindre allvarliga störningar. Anledning kan finnas att betona kriminalvårdens ansvar i detta hänseende ytterligare i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Det får ankomma på regeringen att skynda på beredningen av Psykanvarskommitténs betänkande och snarast återkomma till riksdagen med förslag till ny lagstiftning som tillgodoser vad vi nu anfört. Regeringen bör också ges i uppdrag att vidta erforderliga åtgärder för att tillgodose våra synpunkter på reformbehovet inom kriminalvården.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motionerna 2002/03:Ju356, 2003/04:Ju316, 2003/04:Ju387, 2003/04:Ju449 och 2003/04:So502 i här berörda delar. Övriga motionsyrkanden bör avslås.

21. Livstidsstraffet, punkt 22 (fp, kd, v, mp)

av Johan Pehrson (fp), Alice Åström (v), Ragnwi Marcelind (kd), Tor-kild Strandberg (fp) och Leif Björnlod (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om livstidsstraffet. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Ju357 yrkande 12, 2003/04:Ju403, 2003/04:Ju416 yrkande 13 och 2003/04:Ju425 yrkande 11 i denna del och avslår motionerna 2003/04:Ju349 yrkande 12 och 2003/04:Ju371.

Ställningstagande

Livstidsstraffet är enligt vår mening inte tillfredsställande från förutsägbarhetssynpunkt utan bör ersättas med tidsbestämda straff. Den nuvarande ordningen innebär dessutom att det är regeringen och inte domstolen som bestämmer straffets längd, vilket är otillfredsställande från en konstitutionell utgångspunkt. Vi anser därför att livstidsstraffet skall avskaffas. Att enbart ändra ordningen för prövningen av när de livstidsdömda skall friges, vilket är innebörden av det betänkande som för närvarande bereds inom Justitiedepartementet, är enligt vår mening inte tillräckligt.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett förslag till lagändring som tillgodoser vad vi nu anfört.

Därmed ställer vi oss bakom motionerna 2003/04:Ju357, 2003/04:Ju403, 2003/04:Ju416 och 2003/04:Ju425 i här behandlade delar. Övriga motionsyrkanden bör avslås.

22. Icke frihetsberövande påföljder, punkt 23 (fp)

av Johan Pehrson (fp) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om icke frihetsberövande påföljder. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:Ju425 yrkande 10 och 2003/04:Ju464 och avslår motionerna 2003/04:Ju416 yrkande 25 och 2003/04:T338.

Ställningstagande

När brottets art eller straffvärde inte utesluter annan påföljd än fängelse är det viktigt att domstolen har ett brett spektrum av icke frihetsberövande påföljder att välja bland. På det sättet får domstolen möjlighet att döma ut en påföljd som i det enskilda fallet bedöms kunna bli effektiv. Enligt vår mening bör man därför utöka antalet icke frihetsberövande påföljder, t.ex. bör man överväga att utforma intensivövervakning med elektronisk fotboja som en självständig påföljd.

Vi anser också att kontrollen av en tilltalads ekonomiska förhållanden måste skärpas i de fall där det kan bli aktuellt att döma honom eller henne till dagsböter. Enligt vår mening bör det åligga den tilltalade att inför rätten styrka sina ekonomiska förhållanden, t.ex. genom att lägga fram inkomstuppgifter eller annan skriftlig bevisning.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med erforderliga lagändringar.

Det anförda innebär att vi ställer oss bakom motionerna 2003/04:Ju425 och 2003/04:Ju464 i här behandlade delar. Övriga motionsyrkanden bör avslås.

23. Icke frihetsberövande påföljder, punkt 23 (kd)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om icke frihetsberövande påföljder. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju416 yrkande 25 och avslår motionerna 2003/04:Ju425 yrkande 10, 2003/04:Ju464 och 2003/04:T338.

Ställningstagande

Det är angeläget att domstolarna i landet har en gemensam praxis vad gäller utdömning av samhällstjänst. Den utvärdering som BRÅ har gjort av samhällstjänst som påföljd är bra men inte tillräcklig. BRÅ:s utvärdering bör kompletteras med uppgifter om hur olika domstolar tillämpar bestämmelserna om samhällstjänst för att utröna om det finns några skillnader över landet och i så fall orsakerna till dessa. Regeringen bör ges i uppdrag att besluta om en komplettering av BRÅ:s utvärdering i linje med vad jag nu anför.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motion 2003/04:Ju416 i här behandlad del. Övriga motionsyrkanden bör avslås på de skäl majoriteten har anför.

24. Straffrättsligt samarbete inom EU m.m., punkt 24 (fp)

av Johan Pehrson (fp) och Torkild Strandberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om straffrättsligt samarbete inom EU m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Ju446 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04:K416 yrkande 27 och 2003/04:Ju409 yrkande 3.

Ställningstagande

Samarbetet inom EU mot gränsöverskridande brottslighet och särskilt det mot terrorism är mycket viktigt. I detta samarbete måste man emellertid hela tiden slå vakt om demokratis grunder och rättssäkerheten för den enskilde, såväl vid beslutens tillkomst och införlivandet av dem i vår nationella lagstiftning som vid verkställandet av åtgärderna i praktiken. För att uppnå detta måste regeringen verka för att riksdagen ges full insyn i och kontroll över beslutsprocessen. Regeringen måste också, med fokus på rättssäkerhetsaspekterna, se

till att alla beslut samt tillämpningen av ny lagstiftning noggrant följs upp och återkomma till riksdagen med en redovisning härav. Detta gäller inte minst den nya lagen om straff för terroristbrott som trädde i kraft den 1 juli 2003.

Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder för att tillgodose vad vi nu anfört.

Detta innebär att vi ställer oss bakom motion 2003/04:Ju446 i här behandlad del. Övriga motionsyrkanden bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

25. Straffrättsligt samarbete inom EU m.m., punkt 24 (kd)

av Ragnwi Marcelind (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om straffrättsligt samarbete inom EU m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:K416 yrkande 27 och 2003/04:Ju409 yrkande 3 och avslår motion 2003/04:Ju446 yrkande 1.

Ställningstagande

Kristdemokraternas målsättning är att EU skall bli ett område med frihet, säkerhet och rättvisa och med respekt för de grundläggande rättigheterna. För att detta skall kunna bli verklighet krävs att det inte finns någon motsättning mellan å ena sidan strävan efter ökad frihet och å andra sidan människors personliga trygghet och rättsliga säkerhet. Frihet skall innebära att människor slipper att utsättas för t.ex. diskriminering, våldshandlingar och bedrägerier. Detta kräver att man inom EU på ett effektivt sätt tar itu med individer eller grupper som begår brott.

Jag ser i och för sig positivt på de åtgärder som redan har vidtagits samt det arbete som pågår inom EU för att bekämpa den organiserade brottsligheten och andra allvarliga brott. Enligt min uppfattning bör det straffrättsliga samarbetet inom EU dock utvecklas ytterligare, bl.a. genom en ytterligare tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning på området och en förenkling av de procedurer som tillämpas. Jag anser också att gemensamma straffrättsliga regler skall införas för fler brott än vad som hittills gjorts. Reglerna bör härvid utformas som minimiregler. Varje medlemsstat får sedan själv bestämma om de nationella straffrättsliga reglerna skall vara strängare.

Det får ankomma på regeringen att verka för att Sverige på ett aktivt och pådrivande sätt bidrar till en ytterligare tillnärmning av medlemsstaternas straffrättsliga lagstiftning enligt vad jag nu anfört.

Detta innebär att jag ställer mig bakom motionerna 2003/04:K416 och 2003/04:Ju409 i berörda delar. Motion 2003/04:Ju446 bör däremot inte föranleda någon åtgärd.

Särskilda yttranden

1. **Ökad rättstrygghet för homosexuella m.fl., punkt 2 (v, mp)**

Alice Åström (v) och Leif Björnlod (mp) anför:

Homosexuella, bisexuella och transpersoner utsätts ofta för förtryck, våld och diskriminering i samhället. Trots detta ger inte lagstiftningen dessa grupper tillräckligt skydd. Särskilt gäller detta transpersoner trots att dessa tydligt skiljer sig från den normativa könsrollen och därmed är särskilt utsatta.

Enligt 16 kap. 9 § brottsbalken är det förbjudet för en näringsidkare att i sin verksamhet diskriminera en person på grund av att denne har homosexuell läggning. Vidare kan den som sprider missaktning mot en grupp av personer med anspelning på deras sexuella läggning dömas för hets mot folkgrupp enligt 16 kap. 8 § brottsbalken. Därtill kommer att det skall ses som en försvårande omständighet enligt 29 kap. 2 § 7 brottsbalken om syftet med ett brott är att kränka en person på grund av dennes sexuella läggning. Slutligen har en åklagare enligt 5 kap. 5 § 4 brottsbalken möjlighet att under vissa förutsättningar väcka åtal för förolämpning mot någon med anspelning på hans eller hennes homosexuella läggning. Ingen av de ovan redovisade bestämmelserna omfattar emellertid det fallet att en person utsätts för brott på grund av sin könsidentitet. Vissa av bestämmelserna omfattar inte heller annan sexuell läggning än homosexualitet, t.ex. ger bestämmelsen om olaga diskriminering inget skydd åt personer som är bisexuella. Detta är enligt vår mening mycket otillfredsställande. Vi anser därför att samtliga av de redovisade bestämmelserna bör utsträckas till att omfatta såväl sexuell läggning som sexuell identitet. Med hänsyn till Diskrimineringskommitténs arbete avstår vi emellertid för närvarande från att reservera oss i frågan. Om kommitténs förslag inte kan tillgodose de krav på skydd för transpersoner m.fl. som krävs kommer vi dock att återkomma med förslag till en ändrad lagstiftning.

2. **Åtalspreskription, punkt 16 (m, fp, c)**

Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m) anför:

Bestämmelserna om åtalspreskription har varit oförändrade alltsedan brottsbalken infördes i början av 1960-talet. Under denna tid har samhället förändrats i flera avseenden, vilket också har påverkat rättsväsendet och dess handläggning av mål. Bland annat har ny teknik utvecklats som ökar polisens möjligheter att utreda brott. Ett exempel på detta är den nya DNA-tekniken som gör det möjligt för polisen att lösa mordfall där den tidigare har misslyckats med att finna gärningsmannen. De ökade möjligheterna att utreda brott begångna långt tillbaka i tiden kan komma att medföra att man inte

hinner utreda alla brott inom gällande preskriptionstider. Detta är enligt vår mening otillfredsställande. Vi avser därför att följa utvecklingen och vid behov återkomma till riksdagen i frågan.

3. Livstidsstraffet, punkt 22 (c)

Johan Linander (c) anför:

Enligt min mening bör dagens benådningssystem när det gäller livstidsstraffet, där regeringen beslutar om nåd, ersättas med en ordning där tidsbestämning av livstidsstraff sker i domstol. Jag ser därför positivt på utredningens förslag om frigivningsprövning av livstidsdömda och utgår från att regeringen snarast lägger fram erforderliga lagförslag för att genomföra dessa.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:Ju330 av Hans Hoff (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om statistik och ansvar vad gäller patienter som återfaller i våldshandlingar kort tid efter utskrivning från rättspsykiatrisk vård.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om fördjupad forskning om psykiskt sjuka som begår brott.

2002/03:Ju356 av Catherine Persson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vård och behandling för intagna i kriminalvården med psykiatriska diagnoser.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:K416 av Alf Svensson m.fl. (kd):

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att utveckla en bättre europeisk samordning av det straffrättsliga arbetet.

2003/04:Ju206 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om införande av ett straffrättsligt ansvar för underlåtenhet att bistå nödställd i enlighet med vad som anføres i motionen.

2003/04:Ju209 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av sådan lagändring att grovt djurplågeri kan ge fyra års fängelse.

2003/04:Ju213 av Jörgen Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att göra en översyn av 3 § första stycket och 7 § trafikbrottslagen (1951:649).

2003/04:Ju218 av Jörgen Johansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av påföljderna för väpnat rån.

2003/04:Ju222 av Ulf Sjösten (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av särskilt straff för drograttfylleri med en höjning av straffskalan till ett års fängelse.

2003/04:Ju224 av Ulf Sjösten (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder i syfte att bekämpa missbruket av Rohypnol.

2003/04:Ju227 av Ulf Sjösten och Bertil Kjellberg (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förändringar och preciseringar i 11 kap. brottsbalken.

2003/04:Ju232 av Carl-Axel Roslund (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att preskriptionstiden för grova våldsbrott avskaffas.

2003/04:Ju243 av Torsten Lindström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skärpning av lagstiftningen vid flaggbränning.

2003/04:Ju246 av Ulla Löfgren och Elizabeth Nyström (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nuvarande preskriptionstidsregler bör ses över.

2003/04:Ju247 av Elizabeth Nyström och Ulla Löfgren (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över nuvarande ordning så att den som missköter en icke frihetsberövande påföljd inte slipper ifrån straff.

2003/04:Ju254 av Jan-Evert Rådström och Tomas Högström (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en utredning som har till uppgift att se på förutsättningarna att införa en lagstiftning mot eftersupning vid trafikbrott.

2003/04:Ju258 av Hans Backman (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personer som för andra gången gjort sig skyldiga till grovt rattfylleri skall dömas till behandling av sitt missbruk.

2003/04:Ju270 av Christer Engelhardt och Lilian Virgin (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skydd för Gotlands raukar.

2003/04:Ju275 av Gustav Fridolin och Yvonne Ruwaida (båda mp):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av 24 kap. brottsbalken i enlighet med vad i motionen anförs om ekologiskt nödvärn.
2. Riksdagen begär att regeringen lämnar förslag på ändringar i relevant lagstiftning enligt vad i motionen anförs om samvetsvägran.

2003/04:Ju281 av Nils Oskar Nilsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att blodprov på föraren skall bli obligatoriskt i samband med trafikolyckor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att påföljden skall vara fängelse vid rattfylleri.

2003/04:Ju292 av Bo Lundgren m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny syn på kriminalpolitiken.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av effektiva och proportionella straff.
15. Riksdagen beslutar införa en ny regel om maximistraff vid det tredje grova våldsbrottet i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen beslutar skärpa minimistraffen för rån samt grov misshandel från ett till två år.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av rabattsystemet vid påföljdsräkning.
27. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om att ändra 29 kap. 2 § brottsbalken i enlighet med vad som anförs i motionen.
28. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning avseende en översyn av 16 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Ju306 av Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rattfylleri.

2003/04:Ju307 av Christin Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av strängare straff för bärande av kniv.

2003/04:Ju315 av Cecilia Widegren (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över brottskalan och tillämpningen av densamma för den typen av brott som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla samhällets skydd för näringsidkare som arbetar med djurhållning.

2003/04:Ju316 av Johan Linander m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förbättrad psykiatrisk vård inom kriminalvården, bland annat genom relevant programbehandling, specialenheter och att tillräckliga skall få tidsbegränsade straff.

2003/04:Ju331 av Jan Andersson och Claes Västerteg (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en utredning för att öka säkerheten för de företagare som utsätts för skadegörelse och systematisk förföljelse.

2003/04:Ju343 av Kalle Larsson m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till förlängning av preskriptionstiden i mål om hets mot folkgrupp i enlighet med vad i motionen anförs.

2003/04:Ju348 av Johan Linander m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot övergrepp i rättssak.

2003/04:Ju349 av Johan Linander m.fl. (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att misshandel av barn bör särregleras i brottsbalken.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med en analys av vilka konsekvenser en särreglerad kriminalisering av barnmisshandel kan få.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att dagens ordning när det gäller livstidsstraffet, där regeringen beslutar om nåd, ersätts med en lagstiftning där tidsbegränsning sker i domstol.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja straffskalornas miniminivå vid grova brott.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över om upprepande av likartade brott bör bedömas som en försvårande omständighet i lagstiftningen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning som behandlar om straffnedsättning skall ske när gärningsmannen medverkar till att minska skadan av sitt brott.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning som behandlar om någon vid framförandet av motordrivet fordon efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker eller intagit narkotika under eller efter färden gjort sig skyldig till grovt rattfylleri och även berövat annan livet bör kunna dömas för dråp.

2003/04:Ju356 av Alice Åström m.fl. (v, fp, c, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att könsidentitet skall nämnas i brottsbalkens bestämmelse om försvårande omständighet, 29 kap. 2 § 7.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sexuell läggning och könsidentitet skall omfattas av brottsbalkens bestämmelse om olaga diskriminering i 16 kap. 9 §.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sexuell läggning och könsidentitet skall omfattas av brottsbalkens bestämmelse i 5 kap. 5 § 4.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att könsidentitet skall omfattas av brottsbalkens bestämmelse om hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 §.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att hedersbrott mot HBT-personer måste uppmärksammas.

2003/04:Ju357 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjlighet till halvtidsfrigivning skall införas för dem som första gången döms till fängelsestraff.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att livstidsstraffet skall avskaffas och ersättas med tidsbestämda straff.

2003/04:Ju362 av Åsa Torstensson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta utreda hur skyddet för individers yttrandefrihet konkret kan stärkas genom exempelvis straffskärpningar för dem, såväl anstiftare som medskyldiga, som genom hot eller våld försöker inskränka den.

2003/04:Ju370 av Beatrice Ask m.fl. (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utdömd strafftid skall avtjänas.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om villkorlig frigivning och positiva incitament i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Ju371 av Mikael Damberg och Cinnika Beiming (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör se över livstidsstraffet ur ett rättssäkerhetsperspektiv i syfte att tidsbestämma det.

2003/04:Ju385 av Helene Petersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisens befogenheter att beslagta bil och/eller bilnycklar i samband med olovlig körning.

2003/04:Ju387 av Majléne Westerlund Panke (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen på fängvårdsanstalterna.

2003/04:Ju391 av Beatrice Ask m.fl. (m):

4. Riksdagen beslutar att göra häktning obligatorisk vid försök till brott där straffsatsen är minst två år i enlighet med vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvinnomisshandel skall leda till fängelsestraff.
8. Riksdagen beslutar att brottet förolämpning skall falla under allmänt åtal i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Ju401 av Leif Björnlod och Ingegerd Saarinen (båda mp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till förlängning av preskriptionstider för brott mot miljöbalken.

2003/04:Ju403 av Leif Björnlod och Gustav Fridolin (båda mp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till avskaffande av påföljden fängelse på livstid.

2003/04:Ju409 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam europeisk straffrätt för vissa grova brott.

2003/04:Ju411 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som innebär att preskriptionstiden för miljöbrott förlängs.

2003/04:Ju414 av Hillevi Larsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att brott med homofobiska motiv av rättsväsendet skall betraktas som lika allvarliga som brott med rasistiska motiv.

2003/04:Ju415 av Hillevi Larsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att brott med sexistiska motiv av rättsväsendet skall betraktas som lika allvarliga som brott med rasistiska motiv.

2003/04:Ju416 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda och ersätta livstidsstraffet med ett långt men tidsbestämt straff.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering av domar så att likhet inför lagen kan garanteras.

2003/04:Ju425 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utveckling av frivården och fler självständiga straffformer.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om straff för återfallsförbrytare och om livstidsstraff.

2003/04:Ju430 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta bort preskriptionstiden vid alla brott där straffskalan går upp till tio år eller mer.

2003/04:Ju434 av Mikael Damberg och Cinnika Beiming (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undersöka möjligheten till halvtidsfrigivning för förstagångsförbrytare.

2003/04:Ju446 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om demokratins grunder och rättssäkerhetsaspekterna vid tillkomsten av beslut om skärpta lagar mot terrorism samt vid verkställande av åtgärderna i praktiken.

2003/04:Ju449 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en ny inriktning av förhållandet mellan rättspsykiatri och rättssystemet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en ny typ av institutioner bör införas för att de som döms till rättspsykiatrisk vård skall fortsätta verkställigheten inom kriminalvårdens försorg.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att otillräknelighetsbegreppet skall återinföras liksom möjligheten till tvångsvård av den lilla grupp som anses vara otillräknelig.

2003/04:Ju451 av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja minimistraffet för grov misshandel av minderåriga barn från ett till två års fängelse.

2003/04:Ju455 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om straffsatsen för grovt djurplågeri enligt 16 § brottsbalken.

2003/04:Ju464 av Jan Ertsborn (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kontroll av redovisade ekonomiska förhållanden vid utdömande av dagsböter.

2003/04:Ju479 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning gällande möjligheterna att införa hedersmotiv som en försvärande omständighet bland övriga faktorer för straffskärpning i brottsbalken.

2003/04:L350 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att åtgärder bör vidtas för att säkerställa en riktig rättstillämpning som innebär att alla är lika inför lagen.

2003/04:So342 av Göran Lindblad (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Psykansvarskommitténs betänkande ej kan läggas till grund för en framtida reform.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att psykiskt sjuka personer måtte dömas till rättspsykiatrisk vård i stället för fängelse.

2003/04:So345 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp):

20. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lagändring om straffsatsen och beviskraven för drograttfylleri enligt vad som anføres i motionen.

2003/04:So414 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

7. Riksdagen beslutar om att livstids fängelse införs i straffskalan för grovt narkotikabrott.
8. Riksdagen beslutar om att höja maximistraffet för ringa narkotikabrott från sex månaders fängelse till ett års fängelse.

2003/04:So502 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

10. Riksdagen begär att regeringen återkommer med lagförslag som efterdras för gott samhällsskydd och god tillgång till psykiatrisk vård i kriminalvården i enlighet med vad som anføres i motionen.

2003/04:So568 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

15. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en enmansutredning för att ta fram förslag till en handlingsplan mot hatbrott och homofobi.

2003/04:So570 av Mona Berglund Nilsson m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om patienters återfallsfrekvens vad gäller brott.

2003/04:Ub271 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om möjligheten att föra in mobbning i brottsbalken.

2003/04:T338 av Arne Kjörnsberg och Per Erik Granström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att böter för fortkörning skall utgå i form av dagsböter.

2003/04:MJ403 av Jeppe Johnsson (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om skärpta åtgärder och sanktioner gentemot kriminella s.k. djurrättsaktivister.